

SOKOLIĆ

LIST ZA SOKOLSKI NARAŠTAJ



1 9 3 6

GOD. XVIII

BROJ 4

Sadržaj

1. Na slet u Suboticu!	97
2. Pismo iz prirode	100
3. Sanje	102
4. Sloboda	103
5. Pred godinu i po	104
6. Iskrice	104
7. Zrakoplovnica	105
8. O umerenosti	109
9. Aforizmi	109
10. Na tromeji	110
11. Smrt Smail-age Čengića	114
12. Obsedeni Lojzek	116
13. Naši pesnici: Ego sum Via. — Maj i priroda. — Ptičji kralj. — Југословенски Соко. — Binkoštno jutro. — Борац. — Jadranskome Moru. — Spominu Jerasove mame. — Otrovi stare guje. — Otsevi. — Зрињском и Франкопану. — Jedan od mnogih. — Iz starih zapisa. — Galebi. — Prerojenje	119
14. Radovi našeg naraštaja: Zamrli su zvuci. — U oluji. — Uspomena na takovski ustanak. — Mladost hoće mir — a ne rat! — Tatica	125
15. Glasnik: Sokolske izbirne tekme za Berlin. — Za šalu	128

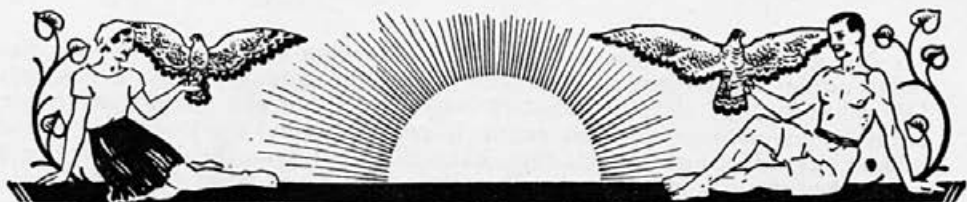
»Sokolić« izlazi na kraju svakoga meseca. Godišnja pretplata Din 20'—, polu-godišnja Din 10'—, pojedini broj Din 2'—.

Urednik: Josip Jeras, Ljubljana, Levstikova ulica 19.

Izdaje Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije (E. Gangl). — Naslov uprave: Uprava sokolskih listova, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6. Telefon br. 2312. Račun pošt. štedionice 12.943.

Rukopisi se šalju na adresu urednika, pretplate i narudžbe upravi sokolskih listova.

Tiska: Učiteljska tiskara u Ljubljani (pretstavnik Francè Štrukelj).



Kosta Lavirac, Bačka Topola:

Na slet u Suboticu!

IV pokrajinski slet Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije i savezna takmičenja održaće se u toku juna meseca ove godine. Ovo će ujedno biti jedna od dosada najvećih sokolskih priredaba i manifestacija u ovim severnim krajevima naše Otadžbine.

Po prvi put sleće se Sokoli u tako velikom i impozantnom broju, pod okriljem svojih zastava, na kojima su mekom svilom izvezena uzvišena i plemenita sokolska načela, ovamo na severnu granicu, u beli grad Suboticu, gde Sokoli stoje kao živi granični bedem i kao vazda budan čuvar našeg Severa, da tu pred licem mnogobrojnog slovenskog sveta pokažu svoju visoku sokolsku narodnu i državljansku svest, čudorednu snagu i stručnu spremu.

Po prvi put proći će Sokoli u ogromnom broju ulicama grada Subotice, kao žive sokolske reke, koje će sve zatim da se sliju u jedno neiscrpno more da se pred veličanstvenim spomen-domom poklone svetloj uspomeni najvećeg pobornika jugoslovenske misli, najvećeg sina našeg naroda i prvog Sokola, blaženopočivšeg Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja. Tu pred jugoslovenskim narodnim domom Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja položiće Sokoli zavet, da će vazda verni svojim tradicijama, uložiti sve svoje snage za dobro Kralja i Otadžbine. Tu će dati vidnog izraza svoje najdublje vernosti i odanosti i svoje neizmerne ljubavi prema svome Vrhovnom Starešini Nj. V. Kralju Petru II.

Braćo i sestre, poletimo tamo u što većem divnom jatu raširenih krila, vesela srca, čistih i sunčanih misli, vedra i ponosna čela. Zapevajmo tamo gromko i složno pesmu mladosti, pesmu života, pesmu pobedi sokolske i čovečanske svesti. Tamo ćemo dokazati da smo, istina, hiljade tela, ali da se sva spajaju u jedno duhovno jedinstvo: u jednu misao i jedan osećaj.

Ovaj slet biće veliko delo našeg požrtvovnog, nesebičnog i istrajnog rada, koje će moći da stvori samo neiscrpna moralna snaga jedne velike ideje.

Unećemo tada oduševljenja, bratske ljubavi i topline; unećemo sunca radosti i sunca života u srca i duše, u časne i svetle domove naše braće i celokupnog našeg tamošnjeg življa, koji nas prima u bratski zagrljaj, a to će nam biti i jedan od najlepših uspeha.

Pa kada smo svesni, da nas na ovom sletu očekuju veoma značajni i veliki zadaci, mi se, pored stručne spreme, koja se već u veliko vodi, moramo temeljito i svestrano pripremiti i u duhovnom pogledu. Stoga je neophodno potrebno, da se odmah pristupi i ovoj pripremi u svima našim jedinicama, koje će učestvovati na sletu.

Neka se na časovima vežbanja u sokolanama i na svima našim priredbama održavaju predavanja i govori: o značaju sletova uopšte, a posebno o IV pokrajinskom sletu u Subotici naglašujući potrebu i važnost ovoga u ovim krajevima, o sokolskom zaptu; o gradu Subotici i o Bunjevcima; treba odmah zavesti bezuslovno štednju, kako bi se osigurao dolazak na slet u što većem broju; upoznati sve učesnike sleta sa svima izdatim uputstvima glede održanja istog i dr.

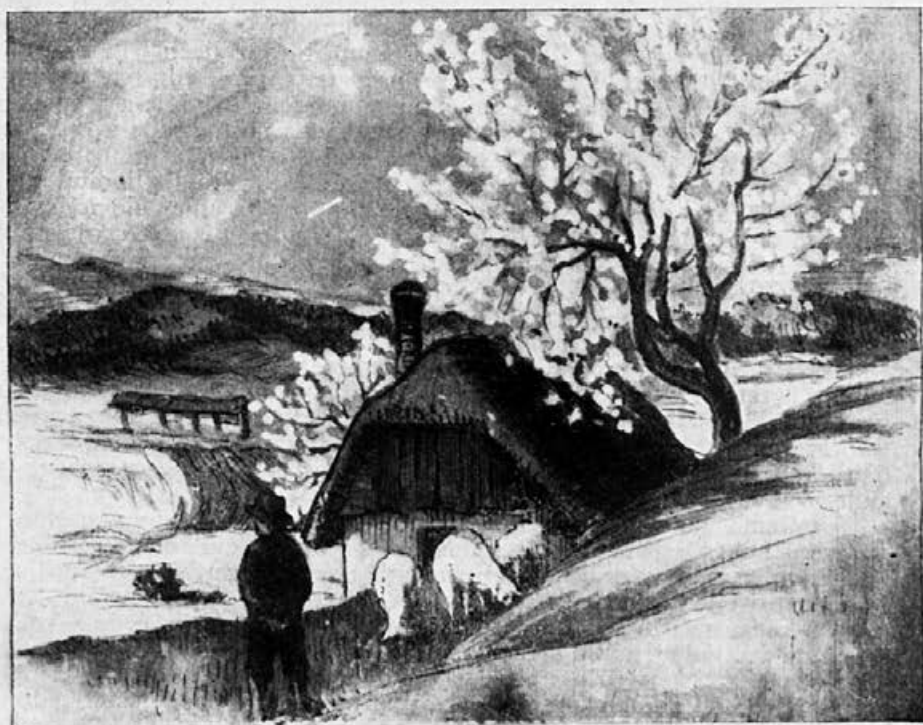
Kako nas još samo kratko vreme deli od sleta, to neka braća prosvetari i prednjaci svojski prionu na posao, tako da ovaj slet bude na dostojnoj visini i da nadmaši sve dosadašnje kako u stručnom tako i čudorednom pogledu. Neka ovaj slet bude prava pobjeda sokolske i slovenske misli, koja se je rodila iz saznanja naše prošlosti, a iz težnje za lepšom budućnošću.

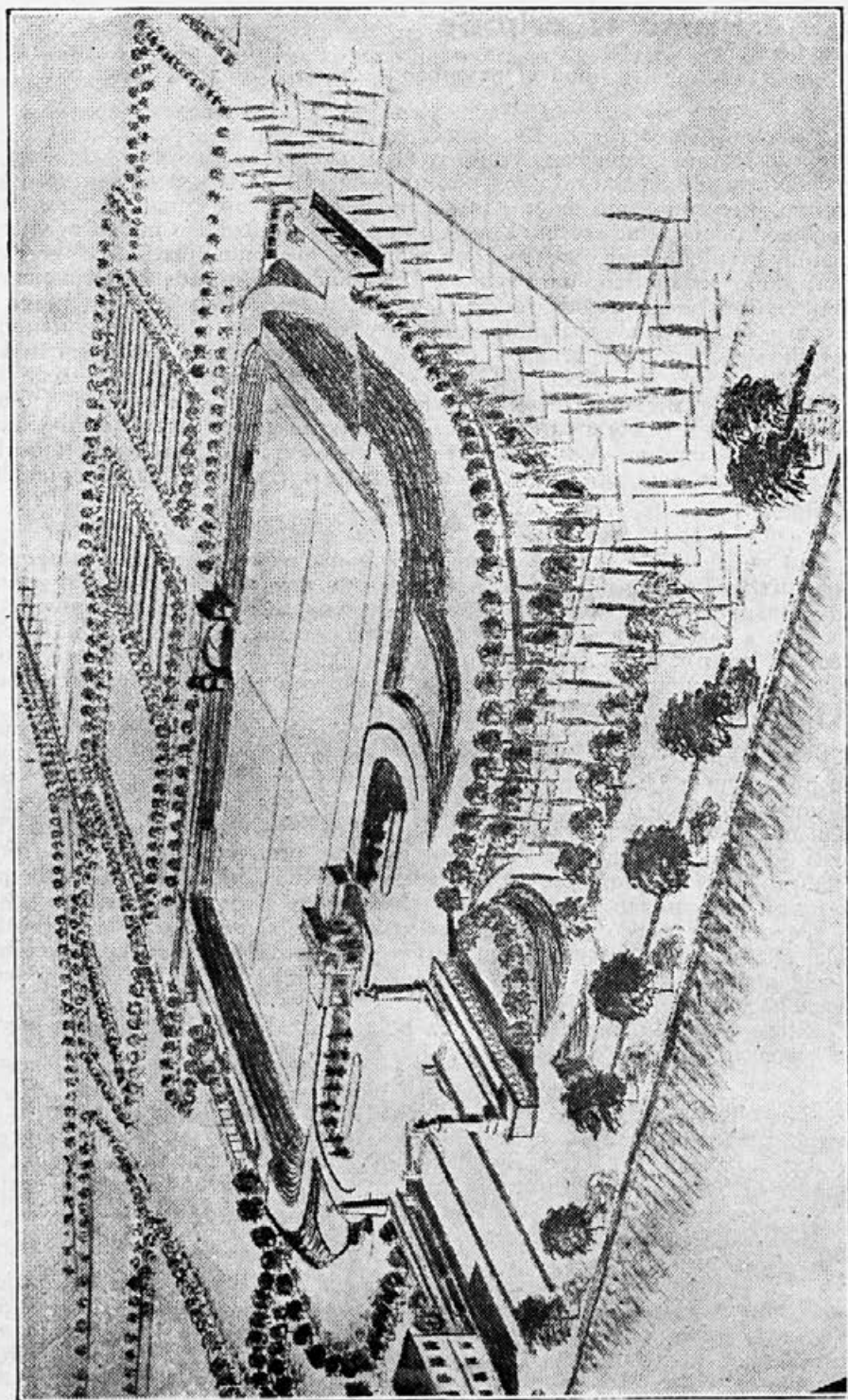
Ali ono što nam naročito ispunjava radošću naša srca jeste to, što će nam i na ovaj slet stići kao mili gosti braća Čehoslovaci, Rusi i braća bugarski Junaci, da i tu javno i ponovno dokažemo sokolsko bratstvo, da smo jedno, da je u nama jedna slovenska krv i jedna slovenska duša.

Dočekajmo ih i primimo u naše domove kao svoje najmilije s onim nama Slovenima svojstvenim gostoljubljem onako kako to dočekuje i prima brat brata. Javljaju nam braća bugarski Junaci, da se spremaju da nam u velikom broju vrate posetu, koju smo im mi učinili prošle godine prilikom njihovog svejunačkog sleta u ubavom, prestonom gradu Sofiji.

I tom prilikom uspostaviće se još čvršće i prisnije veze u težnji za ostvarenjem jednog od velikog žudnja slovenskog Sokolstva — za ostvarenjem sveslovenskog jedinstva.

To će biti prekrasni dani našeg velikog sokolskog i narodnog slavlja. To će biti veličanstvena svečanost sokolskog bratstva i slovenske uzajamnosti. Četvrtom pokrajinskom sletu u Subotici — Zdravo!





Sokolsko stadión u Subotici

Pismo iz prirode

Odlomci iz mog »Dnevnika« — Sestri Milici B., Novi Sad.

1

Odlučio sam se na beg. Veliki praznik sveopšteg Buđenja: hteo sam da provedem negde daleko od ovog besomučnog vrtloga što se naziva gradskim životom, hteo sam samo jedan dan da ne slušam zujanje tramvaja i autobusa, samo jedan dan da ne srećem kljaste i bogalje što klize kao beđna prividenja prašnjavim pločnicima, samo jedan dan da me mimoidu grčevi gradskih ulica; samo jedan dan, dan velikog Uskrsnuća, hteo sam da provedem u tišini veličanstvene prirode. Žudio sam da čujem pesmu ševa i slavaju, da uživam u božanstvenom tremolu bajnih srebropenih potocića, da se naužijem cvetnih mirisa i gorskog zraka — hteo sam samo jedan dan da budem istinski srećan. Zato sam se odlučio na beg u prirodu, jer grad ne pozna sreće, ona je njemu tuda, njeno je mesto u čistoti i svetosti čarobne prirode. Odlučio sam se na beg u prirodu i toga dana prvi put ove godine ja nisam ni jedared zaželio da — umrem. A ti, sestro, i vi ostale sestre i braćo, čudićete se kad pročitate kako sam proveo ovaj dan u tišini i čarobnom skladu planinske palanke.

2

Još sunce nije pokazalo svoju usijanu glavu iza Romanije, ja sam već šetao divnim prolećnim sagom na livadi i tu sam sreo svog starog znanca: jedno sasvim obično bosansko magare. To magare ima burnu avanturističku mladost, a lani je upravo na početku maja stražnjom nogom učinilo jednu grčevitu kretnju, koja je njegovog starog gospodara koštala života. To se zbililo pod čudnim okolnostima i staro magare, sa setom u oku, pripovedalo mi je svoj dirljivi »confiteor«:

»Da gospodine, ubio sam ga. Boli me ta pomisao, ali, verujte mi, nisam ja kriv. Hranio me je gladu, napajao žedu, timario me batinama, odmarao me pod plugom i tovarom. Preko zime, kad je sve blago ležalo po štalama, ja sam — noseći drva iz Romanije u Sarajevo — prehranjivao i njega, i ženu mu, i decu mu, i krave, i kokoši, i ovce i — sebe. Još me i sada bole kosti od prevelikog napora. A jednog majskog predvečerja opet je on došao i nahranio me obilnom porcijom gladi, napio me žedu istimario batinama i ja nisam više mogao da podnosim takav bolan život. Podigao sam nogu i — gospodar se srušio mrtav, ogrezao u krvi. Ja sam zaplakao od preteškog bola, ali da je on u meni video barem polovicu toliko ljudskoga koliko je u sebi nosio magarećega, mi bi smo još uvek bili veliki prijatelji i jedan bi drugome bili na radost i korist...«

Staro bosansko magare — ubica bolno je zajecalo i ja nisam uspeo da ne zaplačem.

3

Na obronku hrastove šume beli se stado i mladi janjci skakuću oko svojih presrećnih majki, a devojka s frulom u ruci pozdravlja sunce na istoku. Romantično su treptili zvukovi iz male pastirske vrbine frulice i ja sam se približio devojčetu što je sedelo na kamenu kraj bistrog izvora:

»Pomaže Bog, devojko!«

»Bog ti pomog'o i — Hristos voskrese!«

»Vaistinu voskrese!«

Reč »vaistinu« toliko sam naglasio da me pastirica pogledala bezazlenim pogledom deteta, koje se iznenadilo nečim, a krv joj je udarila u lice, pa je bila crvena kao najlepša petrovačka jabuka. A moje je iznenađenje stiglo na vrhunac kad sam video kako joj na grudima klista naša — sokolska značka.

»Zar i ti Sokolica?« — pitao sam sa smeškom.

»Svi smo mi u selu Sokolici!«

»A ima li vas mnogo?«

»Mnogo, mnogo, brate!«

I dugo je trajao naš razgovor o Sokolstvu, o Domovini, o Bratstvu i o mnogim drugim stvarima, koje su za mladu Sokolicu — pastaricu bile tako nove, tako lepe i zanimljive, da mi je na rastanku čvrsto stegla desnicu i zvonko zapevala:

»Zdravo, brate!«

»Zdravo!«, — pozdravio sam, a rukom mi je još cirkulisao val njene vrele mladenačke krvi, one žarke sokolske krvi jedne sokolski vaspitane bosanske seljančice.

4.

Počastili su me u podne najbiranijim posebnostima bosanske narodne kuhinje i uz prasak mužara i cik devojačke radosti i bezazlene obesti razvilo se kolo. Najpre smireno i sredeno, tempom tamburaškog zbora sokolske čete, a docnije sve življe, sve vatrenije i živahnije besnelo je kolo i vrtela se mladost besno i mahnito do iznemoglosti i nesvestice. Zvali su me u taj vrtlog mladosti i snage, zvali su me u društvo rumenih seoskih sestara i kršne braće, zvali su me da i ja igram i pevam do iznemoglosti i klonulosti; zvali su me, a ja sam se morao zahvaliti, morao sam, jer ja nisam više mlad.

5.

I palo je onda sunce na plavo obzorje i prve su zvezde zatrepale, a negde je prepelica probudila u meni sećanje na dobrodušnog Slovenca Frana Gestrina:

»V poletno noć odmeva: pet pedi!

Sicer ni niti šuma, niti klica;

le v tesni kletki drobna prepelica

bedi in poje, ko vse mirno spi...«

Ali ova je prepelica negde u gaju pevala veselije i srećnije i lepše od one Gestrinove u krletci, jer ova je moja prepelica na slobodi, ona potpuno uživa u lepotama divne prirode slobodno, srećna i vesela; ona sada peva najdivnije skladbe o svetosti i čaru Slobode, koju su naši dedovi iskupili morima krvi, bregovima mrtvacu i beskrajnim godinama jecanja, patnji i bola.

Čuvajmo, braćo i sestre, tu veliku našu Slobodu, čuvajmo ovu našu veliku Jugoslaviju!

Dugo je još pevala prepelica, a onda je u selo dojurila besna neka prikaza s dva vatrena oka i ja sam se uspeo na njenu čeličnu grbaču, a kad smo ušli u samotnu noć, za nama se čuo gromki: »Zdravo!« — To su sestre i braća sa sela pozdravljala svog gradskog gosta, koji će opet godinu dana za istu Veliku Misao, prosedeti bezbrojne noći nad debelim knjigama i napisati mnogo, mnogo spisa o Slobodi i Bratstvu sve jugoslovenske braće. Zdravo!



S sokolskega nastopa v Ptuju:
Naraščaj pleše kolo

Sanje

Živel je mladenič, ki je ljubil svoj rod bolj kakor lastno življenje. Neko noč so se mu v sanjah prikazale tri vile in ga povabile s seboj. In šel je z njimi na pot in spoznal, da je ta pot tegobna, polna trnja in osata, polna solz in znoja, a tudi polna zmag in zavesti, lepote in zadovoljstva.

In objel je prvo vilo in jo vprašal:

— Kdo si ti, čudovito bitje, milo mojim očem in moji duši, skrivnostno kakor najgloblja tajna?

Vila se mu je nasmehnila in odvrnila:

— Jaz sem vila duševne sile. Prosojno je moje telo in njegova krasota je notranja moč. Postani moj in tvoj duh bo silen in povsod zmagovalec! Zapreke ti bodo postavljali na pot, a tvoj silni duh jih bo prezrl in pogumno boš korakal dalje svojim smotrom nasproti!

In mladenič se je pobratil z vilo.

— Glej, da ne pozabiš tudi mene! se je oglasila njena sestra in ga pogledala. Njeno telo je odsevalo zdravje in moč, oči so se ji živo smehljale in sam ni vedel, kdaj se je obrnil k njej in jo začuden vprašal:

— Kdo si vendar?

— Jaz sem vila telesne moči in vila kreposti, kajti brez silnega telesnega truda, brez utrjenega telesa, ne boš zmogel svojih borb! Obe ti morava biti posestrimi, pa boš silen in res junak. Skupaj pojdimo in vse bo naše!

Mladenič jo je objel in poljubil:

— Da, tudi ti si moja vila, silna si in smela! Ti me boš naučila, da bo moje telo jekleno in odporno!

— In vendar ti bo brez mene vse nepomembno, mrtvo! se je oglasila tretja.

— In ti, kdo si ti? je radovedno vprašal.

Jaz sem domovinska ljubezen, ljubav tvojega naroda. Če boš ljubil svoj slovanski rod in šel po moji začrtani poti, boš postal res velik, silen in plemenit!

Mladenič ji je resno pritrdil in si tudi njo izbral za svojo posestrimo.

Vse tri vile so se dvignile in zaplesale okoli njega ter se skrivnostno prelile v blesteče vilinsko bitje, ki se je nagnilo nad njim in ga poljubilo na vroče čelo:

— Bodi, kakor si obljubil!

Mladenič se je vzbudil in se globoko zamislil. In tedaj se je vedno jasneje in jasneje izoblikovala v njegovi glavi sokolska ideja.

Zapr! je oči in se nasmehnil. Še in še je čul šepetajoče besede: — Stori, kakor smo ti rekle! Postani naš in ostani nam večno zvest, kakor si obljubil, pa boš srečen in boš našel notranje zadoščenje! Pojdi in bodi silen ter privedi tudi druge na to pot!

In mladenič je vstal ter pričel udejstvovati sokolsko zamisel. Oznanjal jo je neutrudno silen in močan sam izpopolnujoč se v vsem blagem in plemenitem!

In to je bil prvi Sokol, veliki Tyrš.



Sloboda

Sloboda je jedna od triju značajnih reči, kojima je počela velika francuska revolucija 1789 god. da izvojuje slobodu bilo narodu ispod ropstva svojih ugnetača, bilo pojedincu — kmetu — ispod vlasti njegovih gospodara, velmoža i plemstva. Znači: zadatak je francuske revolucije bio, da obdari svakoga slobodom ko slobode nema. I to visoko geslo revolucije širilo se silnom brzinom preko granica Napoleonove Francuske i zahvatilo sve narode istim oduševljenjem i veseljem. Kmet je ostvario i doživio svoju vekovnu čežnju i iz njegovih do tada ropskih grudi izvio se silan, gromovit i jak usklik: Sloboda. Da, Sloboda, Sloboda najveće je blago, najveća radost i veselje za svakoga pojedinca i za svaki narod.

Kad prolistamo stranice naše historije nailazimo skoro na svakoj njegovoj stranici na borbu svega našeg naroda za slobodu, a jednako toliki naponi i borbe, da se ta sloboda očuva. Idemo li dalje nailazimo na razdoblje nadčovečanskih napora i muka — to razdoblje naše historije ispisano je krvlju naših heroja. U toj nedavnoj prošlosti jedan deo jugoslovenskog naroda toliko stradava za svoju slobodu, da mora u albanskim gorama doživeti svoju Golgotu. Strmim, uskim putem, kuda jedva može da se provere koza, prolazi čitav jedan narod ostavljajući za sobom domovinu u kojoj mu nema slobode i ide u susret bolu, tuzi, patnji, užasu — smrti, koji na svakom koraku dočekuju taj narod bez slobodne domovine. Ali ti ogromni naponi i sjajna herojska dela izvojevala su slobodu svima delovima našega naroda.

Drugi deo našega naroda prignućen k zemlji kao crv, osećajući na sebi tuđinsko kopito saznaje na tlu svoje domovine svoju kobnu historiju — historiju bez slobode. Ti užasni događaji iz nedavne prošlosti za vreme krvave svetske tragedije, u kojoj svi narodi sveta igraju veću ili manju ulogu, neka nam vazda govore što znači sloboda naroda — što je narod bez slobode. Oni najbolji nebrojeni sinovi ove domovine znali su šta je sloboda i za nju su dali poslednju kap krvi i poslednji dah života. Sokolski naraštaju naš! Pogledaj na Oplenac i tamo ćeš naći odgovor šta je sloboda. Osvrni se na tužnu Istru. Ona zna mnogo da o njoj priča. Sokoli su se vazda borili za slobodu, bore se i boriće se. Bori se i ti, naraštaju dragi!



Naraštaj Sokolske čete Pribislavec, društvo Čakovec

Joso Matešić, Generalski Stol:

Pred godinu i po

9 IX 1934 — 9 IV 1936

Deveti oktobar! To je dan na koji nijedan Soko, nijedan Jugosloven neće i ne može nikada zaboraviti. Dan, kada nam je nestalo najvećeg Kralja, Junaka, Osloboditelja i Ujedinitelja, Oca Jugoslavije.

Svaki deveti u mesecu potseća nas na taj strašni događaj. A evo, devetog aprila navršilo se osamnaest meseci. Godina i po dana od kobnog dana našeg Udesa!

Nestalo Ga je, kada smo Ga najviše trebali. Nestalo Ga u momentu, kad smo bili na najboljem putu, da se naš narod konačno i potpuno duhovno ujedini, da se zemlja uredi, da se veliki posao ocementira za večna vremena.

Ostavio nam je u amanet svoje Delo. »Čuvajte Mi Jugoslaviju«, bile su Njegove poslednje reči. A te su reči doprle do svakog sokolskog i jugoslovenskog uha, one su se urezale u naša srca. I kad bi nam srce izvadili, našli bi u njemu te reči. Ono ih svojim kucajima neprestano ponavlja.

Jest! Čuvaćemo Jugoslaviju. Onakovu, kakovu nam je On stvorio, kakovu nam je na čuvanje predao. Jedinственu, moćnu, jaku, nedeljivu.

Neka Ti je večna slava Viteški Kralju Aleksandre Prvi Ujedinitelju! Tvoji Sokolovi biće verni čuvari Jugoslavije! Za Nju, za slobodu, za Jedinство, spremni smo u vatru i u vodu!

Neka nas Tvoj Duh vodi u svemu našem radu do konačne pobeđe naših ideala, za Kralja, Narod i Otadžbinu!

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Iskrice

Što je u jednoj knjizi više upitnika, to manje mudrosti. Ko mnogo pita, znak je da malo zna.

Svi putovi života vode ravno u grob. Tek je razlika u tome što odlazak dobrih ljudi ostavlja za sobom žalost, a odlazak zlih veselje među onima koji ostaju.

Praštanje je uzvišeno, ali praštati može samo onaj ko ima pravo na odmazdu, to jest onaj ko je u stanju da pravedno kažnjava.

Ne žudeti da budeš suviše srećan, to je najveća sreća.

Jednostranost i subjektivnost jesu ključ svih zabluda ljudskih.

Čovek je čoveku najveća tajna.

Da bi bio uzvišen, potrebno je da budeš ili genij ili mučenik.

Zeliš li da budeš osamljen, nije potrebno da tražiš mesto gde nema ljudi.

Budi uzvišen i bićeš sam svuda, ma gde god se pojavio.

Strašno je kad se sudare vlakovi ali je još strašnije kad se sudare ljudi.

Najviše je prijateljstva tamo gde se o njemu najmanje govori.

Što više žudiš za srećom, više si od nje udaljen.

Kako? Zar postoji još neka ljubav osim ljubavi prema Domovini? To je isključeno.

Bol nije bol, ni tuga nije tuga, ako se može napisati i reći.

Ne rećima i obećanjima, nego herojstvom i delima, manifestuje se ljubav prema Domovini.

Zrakoplovnica

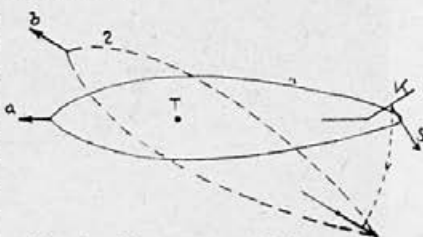
(Konec)

Za duškami so prava krmila. Le-tá delujejo prav kakor dušilke, le da po naši volji. Vsako nepodprto telo se suče okoli svojega težišča. Če torej predstavimo smerno krmilo v desno (1), odrine obnje bijoča struja krmo v levo, s čimer se obrne nos v desno; plovilo zavije na desno (2) in narobe. Če se hočemo spustiti, višinsko krmilo povesimo, če se hočemo vzdigniti, ga vzdignemo.

Zrakoplovnica se lahko giblje v levo in desno, gor in dol. Zato ima dvoje ploskev-krmilk, vodoravne za višino, navpične za smer.

Zrakoplovnica je zelo veliko plovilo.

Tako meri n. pr. LZ 127 stopettisoč m³ po prostornini, 236 m po dolžini, 30½ m v največjem premeru in 33½ m po višini. Če bi jo zapeljali k ljubljanskemu Gradu, bi segla od gradu čez utrdbe ter od vrha prav doli do streh v mestu. Vsebuje 75.000 m³ nosilnega plina in 30.000 m³ pogonskega plina. Žene jo skupaj 2650 k. s. s »potovalno« hitrostjo 117 km na uro; največja hitrost je 128 km na uro.



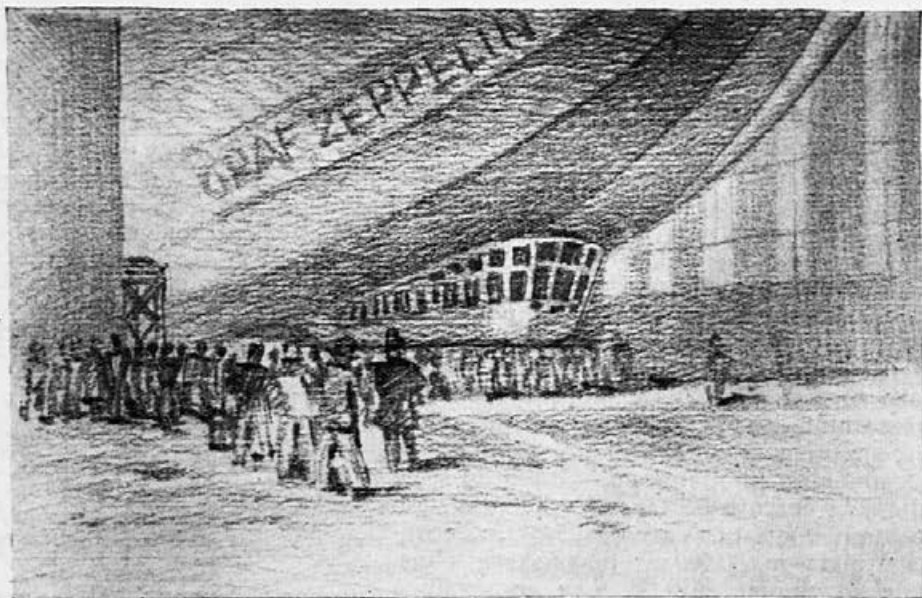
K = krmilo, a = stara plovna smer
b = nova " "

Plovilo lahko nosi 30.000 kg tovora. Od tega je polovica netrgovskega (posadka, naprave itd.), polovica pa trgovskega tovora. Poleg pošiljk lahko vkrcajo 20 potnikov. Tako obložena vozi LZ 127 nepretrgoma 10.000 km daleč, približno od nas na Japonsko. S polno zalogo pogonskega plina lahko plove neprestano 100 ur, s polno zalogo bencina pa 120 ur. Nenaložena tehta 55.000 kg, to je malo več, kakor štiriosni železniški voz! Lastna teža je torej v primeri z velikostjo prav majhna. Če so mehovi za pogonski plin napolnjeni, vzdigne plovilo še vedno 85.000 kg.

Vodstvo zrakoplovnice je še bolj zamotano ko vodstvo zrakoplova. Poleg statičnih razmer je namreč treba računati tudi z dinamičnimi, torej poleg razmer, ki jih povzročata plin, še z razmerami, ki jih povzročata gibanje v prostoru.

Že pri vodoravni vožnji se pojavi, zlasti na spodnji strani poševno navzgor zaokroženega nosa sila, ki rine plovilo navzgor (prav ista sila kakor pri krilu letala): dinamični vzgon. Če plovilo nagnemo s tem, da ga s prelivom vode otežimo spredaj (nagnemo naprej) ali zadaj (nagnemo nazaj), povzročimo v prvem primeru na hrbtu močan pritisk, v drugem na trebuhu močan vzgon. Prvič potisnemo zrakoplovnico k tlom, drugič jo vzdignemo. Zrakoplovec pravi temu, da »dinamično vozi«. Dinamične sile so seve toliko večje, kolikor večja je hitrost. Dejansko vozimo dinamično le, če je treba izravnati kratkotrajne spremembe vzdigne sile, ki je kakor smo povedali pri opisu zrakoplova, zavisna od zračnega pritiska, toplote zraka in plina, sonca (toplota!), oblakov (hlad!), obremenitve z dežjem, snegom in ledom ter od višine. Če je postala n. pr. zrakoplovnica zaradi vožnje v senci oblakov ter ohladitve plina »težka«, bi jo bilo treba olajšati z izlivom pritežka. Da si zaloge pritežka ne zmanjšamo po nepotrebnem, zrakoplovnico rajše nekoliko nagnemo in si pomagamo z dinamičnim vzgonom. Če je postala »lahka« jo takisto nagnemo naprej in »potiskamo«, da ni treba spuščati plina. Dolgo seve ne moremo pluti dinamično, ker se zavoljo večjega upora hitrost zniža in ogrodi obremenjuje.

Tudi vnanje sile lahko delujejo dinamično; zlasti navpični vetrovni sunki. Vodoravnega vetra, tudi najhujšega viharja, ne čutimo, ker plava zrakoplovnica z njim in v njem z isto hitrostjo v isto smer. Čutimo le veter od spredaj, ki ga povzročata vožnja.



Zrakoplovnica v lopi. Vidimo poveljniški čolnič

LZ 127 ima 26 mož posadke. Poleg poveljnika in njegovega namestnika so tu plovbna častnika, ki skrbita za pravo smer in višino, krmilar pri višinskem, drugi pri smernem krmilu, skrbnik plinskih mehov, skrbnik razpredenih cevnih vodov, strojniki in strežniki z nadomestniki, da se lahko v službi izmenjajo.

V pristanišču potrebujemo, po velikosti plovila, 200—500 mož, da spravimo plovilo iz lope v zrak in iz zraka v lopo. To je najneugodnejše.

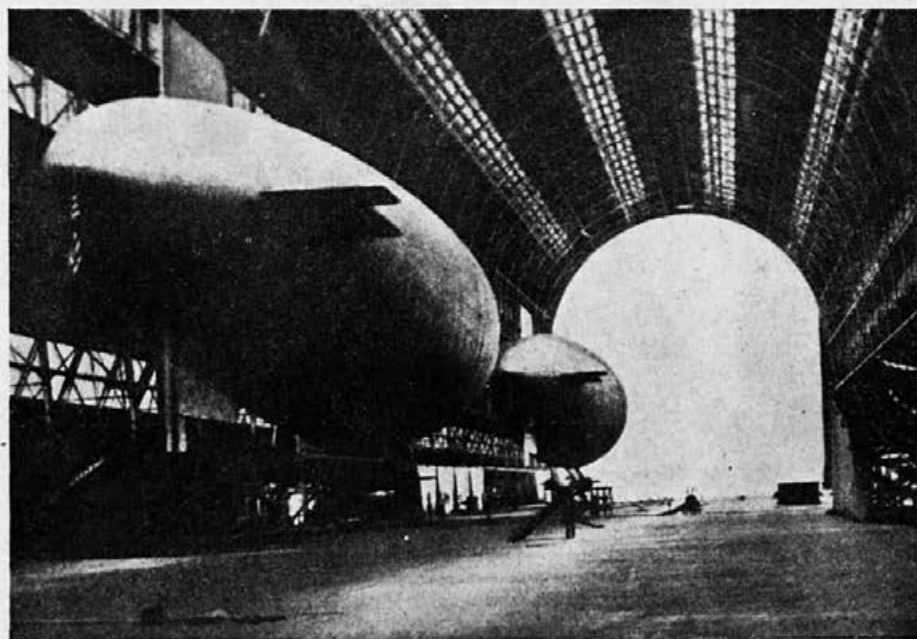
Zrakoplovnica leži v lopi na kozah in je obtežena z vrečami s peskom. Če so ji pa namenili daljši počitek jo obesijo pod strop.

Pred vzdigom preizkusijo še v lopi stroje in vse naprave. Zatem vstopijo posadka in potniki. Plovilo »uravnatežijo«, to se pravi, da vreče s peskom razlože in izpuste nekaj pritežka tako, da ima plovilo le neznamen vzgon. Sedaj ga privežejo za (navodno) 4 sidra. To so težki, nizki vozički na tirnicah; dve sta spredaj, dve zadaj. Tako se ne more zrakoplovnica zadeti ob tesno odmerjeno lopo in poškodovati. Za ostale vrvi zgrabi pristaniščna posadka; 2 skupini držita za sprednji in zadnji čolnič. Plovilo se začne počasi in previdno pomikati na plano. Zunaj ga odvežejo od zadnjih sider, da se zavrti v veter; nato odvežejo tudi sprednji sidri. Ljudje spravijo velikana dalje od lope. Tam spuste še nekaj pritežka, s čimer ga olajšajo in počasi se vzdigne; ko je v višini poženo stroje. Če je treba, n. pr. pri močnejšem vetru, se lahko vzdignejo dinamično s stranskimi stroji, ki so dovolj visoko, da ne morejo zadeti vijaki ljudi na tleh.

Poveljnik poveljuje iz sprednjega dela glavnega čolniča. Povelja k strojem se prenašajo podobno ko na ladji. V strojnici je bela plošča s kazalcem z napisi največkrat potrebnih povelj. Kazalec se prestavlja iz poveljništva z žičnim vodom in pokaže na plošči povelje, ki ga je treba izvršiti. Za ostale ukaze je razpreden po vsej zrakoplovnici cevni zvočnik, kakor na ladji.

Pred pristankom plovilo kakih 300 m visoko natanko »uravnatežijo«, da v zraku obstane. Nato se približa pristajališču. Počasi se začne dinamično spuščati. Kakih 50 m visoko izpuste plin, da se zrakoplovnica pogrezne; pri tleh zavro z izlivom pritežka. V vetru pristanejo dinamično s stroji. Pred pristankom spuste iz dveh odprtih pod nosom in iz ene pod krmo 120 m dolge vrvi z ročaji, za katere zgrabi pristaniška posadka. Zrakoplovnico spravijo nato do lope, jo privežejo za sidra in zapeljejo v lopo.

Velikanske lope so silno drage in stanejo nekajkrat več kakor zrakoplov-
nica. Tudi se zrakoplovnice čedalje bolj večajo, s čimer bi stroški za lope še
silneje narasli. Danes si pomagajo drugače: plovilo zasidrajo za poseben
železen stolp (sl. 12). Skušnja je zadovoljila, saj so prebile zrakoplovnice
po tedne ob stolpu brez posebne škode. Vprav imenitno pa so se obnesli stolpi
na vmesnih postajah, kjer pristajajo samo za nekaj ur ali dni.



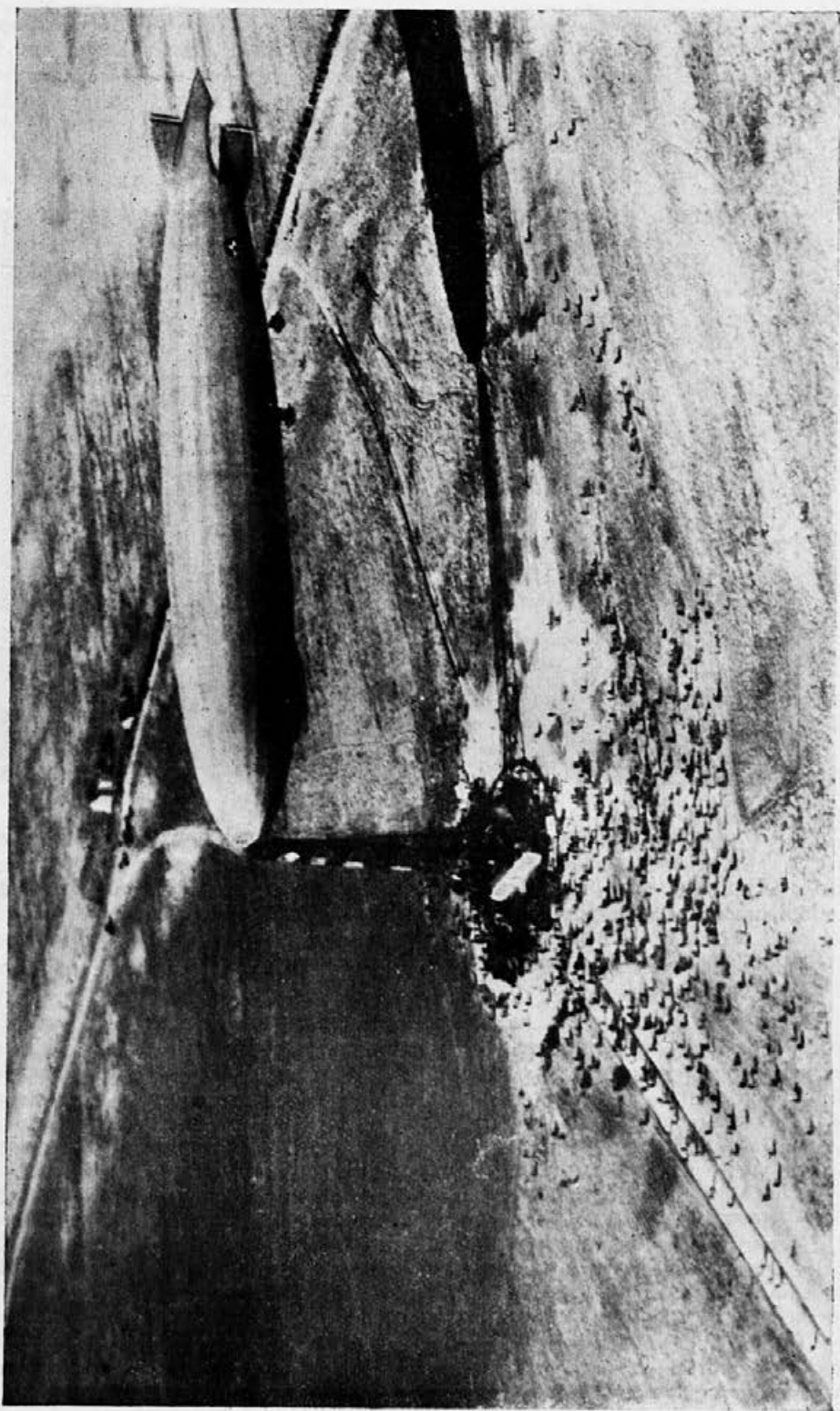
Zrakoplovnica ima za pristanek ob stolpu posebno napravo v šilu nosa. V r t l j i v i vrh stolpa ima ustrezajoč votel stožec, v katerega tesno potegnejo šilo zrakoplovnice in jo priklenejo. Če je treba, jo zasidrajo tudi na drugih točkah na tleh. Ob vrtljivem stolpu se lahko plovilo vedno zavrti v veter in mu nudi vedno svojo najmanjšo ploskev. Od stolpa se tudi z lahkoto vzdigne.

Pozimi in v zelo slabem vremenu je treba spraviti zrakoplovnico v lopo.

Pristajalni stolpi so za pristajanje samo varnejši kakor lope. Tu je pri količkaj močnejšem vetru izvoz in uvoz mogoč le če piha veter v vzdolžni smeri lope tako, da lahko spravijo plovilo na plano skozi sprednja ali skozi zadnja vrata; vedno na koncu, ki je obrnjen od vetra. Veter s strani bi pritiskal s tako silo na velikansko bočno ploskev zrakoplovnice da ji posadka ne bi bila kos. Že marsikatero plovilo je bilo pri tem uničeno ali vsaj hudo poškodovano. Zeppelin si je pomagal tako, da je zgradil na Bodenskem jezeru lopo na splavu, ki ga je lahko vedno obračal po vetru. Danes mislijo, da bi bilo najboljše, da bi gradili lope na krožnem tiru, ki bi se obračale kakor železniška okretnica za obračanje strojev. Nemci so že med vojsko imeli take lope.

Zrakoplovnice prerokujejo bodočnost. Mnogo si obetajo zlasti če bo v doglednem času mogoče umetno pridobivati plin helij, ki se ne vname. Tedaj bodo lahko zgradili vse stroje, prostore in električne naprave v trup, s čimer bo plovilo preprostejše in, zaradi manjšega upora hitrejše.

Res je, da je zrakoplovnica izvrstno sredstvo za promet na velike daljave, res je pa tudi, da je danes ob vsej popolnosti komaj na začetku svojega razvoja in da bo lahko že kmalu eno najvažnejših prometnih sredstev.



Ferdo Pavešić, Sarajevo:

O umerenosti

Ništa nije teže nego ostati umeren u velikom bogatstvu i u velikom siromaštvu.

Umerenost je ključ uspeha i sreće u životu. To je isto što biti sam sebi dovoljan, zadovoljiti se s onim što imaš i ne želiti odviše mnogo.

Pravi i potpuni čovek uvek je umeren: u bedi se bori da drugi ne pogaze ljudski ponos u njemu, a u bogatstvu se čuva da sam to ne učini.

»U dobru se ne ponesi, a u zlu se ne ponizi!« — Zar ima na svetu koja divnija misao za umerenost od ove. Svako neka si je uzme za aksiom životnih ciljeva i uspeće svuda, uvek i u svemu.

Kad je Bog hteo da kazni Lucifera, zabranio mu je da bude umeren.

Ako si u životu postigao neki uspeh, nemoj se odviše veseliti, jer to nije ništa; ako si doživeo neki neuspeh, nemoj se odviše žalostiti, jer ni to nije ništa. U oba slučaja zdrav razum preporučuje umerenost.

Bogataš je često nesrećan jer ima sve što želi, a siromah je nesrećan, jer nema sve što želi. Obojica su u stvari nesrećni, jer nisu umereni.



Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Aforizmi

U naše doba bogatom ludaku kaže se — pametan je, a siromašnom geniju — lud je.

Život govori o svemu, a smrt ni o čemu.

U koga je skup novac, jevtin je značaj.

U životu i prirodi sve je prolazno, samo je prolaznost neprolazna, to jest vječna.

Ni jedan bolni i veliki događaj u životu ne smije čovjek da shvati kao poraz, nego samo kao znak njegova uskrsnuća.

Prijatelji su kao ptice lastavice, dok je toplo kod nas su, čim osjete zimu sele se.

Čovek koji ima mogućnosti i novca, a nema samilosti i neće da pomogne, to nije čovjek.

Život je najveći pisac romana i drama, on nam iz dana u dan priređuje besplatno najveće novosti i određuje uloge koje ćemo mi igrati u tim životnim romanima i dramama.

Na tromeji

Enakomerno pada tam zunaj v februarski noči dolgočasni dež, neznosni dež letošnje nesrečne zime. Venomer padajo težke kaplje in vzbujajo s svojo enakomernostjo turobna čuvstva, grenke, tožne misli. Pusto je tam zunaj in žalostno tudi podnevi. Dež, samo dež, s težkimi sivimi oblaki prepredeno nebo, gola, pusta narava, vsa mokra, blatna, zamočvirjena, zagrnjena le pre-mnogokrat v sivo, umazano meglo.

In sredi te sive enoličnosti, ki je letos nikakor ne more pretrgati težko pričakovana, v srcih vseh zaželeno bela odeja s svojimi iskrečimi se biseri. nam ostanejo le prijetni spomini na lepoto preteklih počitnic. S temi spomini trgamo enoličnost te sive zime, ob njih zaživimo in se razveselimo. Ob njih zahrepenimo zopet po jasnih višinah, po širnih obzorjih in ob njih kujemo nove načrte za nove počitnice.

O te počitnice! Koliko radosti, koliko lepote je v tej besedi! Seveda le za tiste, ki so med letom naredili svojo dolžnost v šoli, doma in v Sokolu. In take nagradi naše društvo vsako poletje s tem, da jim priredi daljši izlet. Vsako leto nas vodi pot kam drugam, da spoznamo čim več domovine, da jo potem tem bolj vzljubimo. Najrajši se seveda vzpnemo na naše krasne planine, saj tam gori je najlepše, saj tja gori nas vleče in miče najbolj naše srece. Bili smo že na jugoslovanskem Rigiju — Golici, na Stolu, Zelenici in Ljubelju, Ratitovcu, Jelovici in Bledu, v Bohinju in na Pokljuki itd.

Pa smo pretekle počitnice odločili, da obiščemo znamenito goro Peč, kjer je tromeja, kjer se edino v Evropi stikajo meje držav treh evropskih plemen: Slovanov, Germanov in Romanov. Šli smo na goro, kjer režeta dve meji v naše narodno telo, kjer se stikata dve meji, ki sta odrezali od našega narodnega telesa prelestne kose naše zemlje. Tromeja — točka sredi naše zemlje, krvava, pekoča, žgoča točka, ki so nam jo vžgalj sovražni diplomati z žarečim železom. Tja na to bolečo točko, na to goro nas je peljala lanske počitnice pot, da si tam gori ogledamo krivico, ki so jo mogočnejši tega sveta prizadejali našemu narodu. Tja gori smo šli, kjer se odpira diven razgled na tisti del naše nesrečne zemlje, ki se mu niso niti za hip razgrnili črni oblaki suženjstva, ki ni niti za hip okusil zlate svobode.

Dolgo smo se pripravljali, a slednjič smo se odločili. Pa glej, smole! Na določeni dan jutraj lije kakor iz škafa, zato ne moremo nikamor. Slabe volje, čemerni se razidemo. Tudi drugi dan je nebo zastrto s temnimi oblaki, a dežuje vendarle ne. Zato se kar odločimo. Gore so zastrte do dna z meglami, ko puha naš vlak proti Jesenicam. Na tej postaji celo prav drobno dežuje. Skrbi nas, kaj bo. Vzlic temu smo dobre volje, vesele pesmi se glase in naši šaljivci si privoščijo marsikatero. V Mojstrani je dež ponehal in ko smo v Kranjski gori, se že trgajo oblaki. Bo nekaj! Sreča junaška, ki nas ni še nikoli povsem zapustila, nam je bila tudi to pot mila. Ves dan so bile nebeške zatvornice zaprte in mi smo se nemoteno kretali v tistem prekrasnem planinskem svetu.

Postaja R a t e č e - P l a n i c a, neznatna postajica zakotne vasice nekdanj, a danes svetovnoznana. Saj je blizu te vasice smuška skakalnica, ki ji pravijo mamutska skakalnica in ki je zaslovela pred par leti, ker so podirali na nji skakalci svetovne rekorde. Pa tudi drugače si je pridobila dobro ime ta ljubka vasica stisnjena med zelene Karavanke in mogočne Julijske Alpe. Ko smo šli vanjo, smo srečali na vsak korak letovišcarje iz vseh krajev domovine. S svojim rajskim planinskim zrakom, s svojo omamljivo okolico, zelenimi livadami, mičnimi gozdovi in resnimi velikani ter z izvrstno vodo te očara tako, da je ne moreš pozabiti, ampak se vedno vračaš sem. Vračaš se poleti, prideš pa tudi pozimi, saj je tu »Slovenska Sibirija«, ki s svojimi debelimi, dolgimi zimami odlično pospešuje zimski šport. Saj pa je to domačinom nujno potrebno, ker je zemljica tu kaj skopa in sta v sedanji krizi odpovedala še edina dva vira zaslužka: gozd in živina.

Take misli se prvi pode po glavi, ko dospemo v vas mimo združne mlekarne in mimo ljubke cerkvice na gričku ob začetku vasi. Poiščemo gostilno, kjer nam je preskrbel ljubezniv brat načelnik na postaji prenočišče. Uredimo tu vse potrebno, preskrbimo si večerjo, potem pa krenemo v dolino Planico, kamor nas prvi dan vodi pot. Ze takoj, ko prekoračimo železniško progo, nas očara prekrasen pogled na konec doline, ki ga zapirajo ogromni navpični skladi: to je severna stena mogočne Mojstrovke in Site. Na levi se vzpenja pod nebo Vetronec, za njim Ciprnik, na desni pa Ponc. Polagoma dospemo navzgor na planjavo, ki je pokrita z ruševjem. Na levo se cepi pot na Slatine, kjer opazimo sredi zelenja smučarski dom »Ilirije«. Voznik, ki vozi opeko, nam pravi, da zidajo že novo zgradbo, ker je v prvi premalo prostora. Seveda, kdor je enkrat užival to lepoto, ta se vrača vedno znova sem in pripelje še nove občudovalce. Mimo zidane pastirske kočice, na kateri se blesti ponosno ime »Hotel Ciprnik«, pridemo na plan, kjer se nam pokaže že omenjena smuška skakalnica. A dopoldne se nam mudi dalje, da si ogledamo vse krasote te bajne doline, preden nas mogoče zaloti grozeča ploha. Med drevjem, med ruševjem in po pesku hudournikov nas vodi pot tja v konec doline. Na levi se vzpno pred nami stene Slemenove špice, za katero je znani prelaz Sleme, čez katerega pridemo pod Mojstrovko na Vršič in odtod v Kranjsko goro. Z desne nam prihaja vedno bliže silno šumenje padajočih voda.

Kmalu se konča gozd in pred nami se odpre prekrasna, gladka, zelena ravan Zelje, na kateri stoji planinska koča v Tamarju! Poleg nje se košatijo visoke smreke in na eni izmed njih se gugajo razposajene turistke. Ozadje je veleromantično! Ogromni skladi masiva Mojstrovke in Site se pno pod nebo. Na desno njih pa slika, ki je nikoli ne pozabi, kdor jo je enkrat videl. To je plazoviti Malikot, konec doline Planice, nad katerim prodira visoko v oblake tajinstveni vladar te doline, orjaški, ostrorobi Jalovec. Čuvstvo strahu in spoštovanja se dviga v tebi, ko zreš veličastvu iz oči v oči. Vznesena, prekrasna je narava! A tako, kakor tu med temi gorskimi velikani, v tej njeni gotski cerkvi, med temi stenami, tako ne občuti človek te veličanstvenosti nikjer. Zato ga tako priklene nase, da se vrača vedno in vedno znova sem, da vedno znova uživa, da se vedno znova vzbujajo v njem tista globoka čuvstva. — S takimi čuvstvi strmimo v Jalovec in njegove sosede. Tik nad nami, na zapadu doline se blešče bele stene kopaste Zandje in podolgovate Srednje Ponc, izpod katere se spušča v lahkih poskokih navzdol po skalah veselo šumeč Nadiža — izvir Save Dolinke.

Bili smo že pred dvema letoma pri drugem izviru naše Save — Savici — izviru Save Bohinjke in zato smo se danes podvzivali po skalah strmo navzgor k temu izviru. Ob živahnem potočku hitimo do lepega slapa in po ozki polici se vzpnemo do tolmuna, kjer bruha na dan izpod navpične stene naša edina popolnoma jugoslovanska velika reka Sava. Zanimiv prizor! Misli nam hite s to vodo tja dol in objamejo z njo vso domovino. Skozi soteske in doline slovenske v ravnine hrvatske in tja dol skozi Srem do kraljevega Beograda jo spremljajo. Z njo hite naša topla čuvstva, ki povežejo vse tri brate v eno, kakor jih veže ta voda, ta naša reka. Napijemo se skalne, ledenomrzle vode in občudujemo krasni razgled, ki se nudi odtod po vsej Planici.

Potem se spustimo navzdol in se utaborimo pri potoku. Časa imamo na pretek! Zato si izmišljujemo razne zabave, zakurimo si ogenj, brez katerega si pravega taborenja sploh ne moremo misliti. Par predrznežev pa nima miru. Lezejo daleč tja v skale iskat planik in junaštva. Tako le vse preveč hitro minejo ure. Ko se je kazalec že pomaknil proti četrti, se odpravimo nazaj.

Na povratku si ogledamo natančneje smuško skakalnico, ki se vzpenja med drevjem strmo v breg. Večina spleza po strmini navzgor do odskočišča, da si ogleda to svetovno čudo tudi od zgoraj. Nekateri izmed bratcev, vnetejši smučarji, zasanjajo tu mogoče tudi o svetovni slavi, ki naj bi si jo na tej skakalnici pridobili.

Polagoma zapuščamo Planico in se vračamo v Rateče. S klanca nad njimi se nam odpira lep pogled na to ljubko vasico, stisnjeno pod zelene rebri Karavank. Ozka dolina obdana z zelenimi bregovi, preko nje pa priteče s Ponc navzdol tik za vasjo nesrečna meja. Tja nas pelje pot, ko smo si v vasi uredili v bratski hiši prenočišča na senu. Par minut po beli cesti in že stojijo pred nami visok drog v naših državnih barvah kraj stražnice. Par korakov dalje pregraja preko ceste in ob njej italijanski stražniki-financarji s svojimi klobuki in pelerinami.

Slovenska zemlja tu in slovenska zemlja tam, a tu ta pregraja! Čudno tesno nam je! Neko čuvstvo žalostno-bridko zmešano z ogorčenostjo, Jezo, užaljenim narodnim ponosom kipi v nas. Stojimo kakor ukopani, nobeden ne govori. Tam zemlja slovenska, tu zemlja slovenska, a tu ta pregraja, ta stražnica, ta kamen, ki ima na eni strani vklesano SHS (Jugoslavija), na drugi I (Italija). Kdo si je vzel pravico, da je postavil to pregrajo in stražnico tu v zemljo slovensko, jugoslovansko, kdo se je predrznil vsaditi ta kamen v naše narodno telo in izpodrezati s tem žilo življenja onim tam preko. O ti lokavi diplomat, ti brezdušni kupčevalec z dušami! Tvoje je to delo, a naše pesti so preslabotne, da bi to krivico, ta kamen izruvale in ga prestavile tja na zahod, kjer so naše žive meje, tja v konec Ziljske doline in na vrhove Krnskih Alp. Zato pa ne moremo drugega, kakor stati tu in poskušati doumeti vse tiste strašne sile, ki so zarezale to krvavo rez preko naših planin, gozdov in ravnin in odrezale od našega narodnega telesa prelep, zanimiv kos naše zemlje.

Tam kmalu na oni strani je ostala nova lepota slovenske zemlje — dve najlepši alpski jezera — Mangrški — pod tretjim vrhom Julijskih Alp — Mangrtom. Pa še dalje tam daleč pravljično jezerce Rabeljsko in druge krasote. Ej, pravica!

S takimi mislimi se vračamo v vas. Lične hišice, na katerih se pozna, da so pripravljene za goste - letoviščarje in smučarje, vodnjak z izvrstno vodo, vse to nam prežene turobne misli.

Večerja je že tu! Še malo smeha in šal potem pa v dišeče seno. Šaljivci ne dajo seveda tudi tu miru tistim, ki bi radi spali. Ura bije že trudne ure, ko se zazibljemo v sladek sen. Takole proti eni uri pa se zasliši šuštenje sena in govorjenje. Vsi, ki niso zvečer dovolj globoko zlezli v seno, skušajo sedaj to nadomestiti, zakaj s planin udara hlad. Zato grabijo okoli sebe in grmadijo nase seno, da se ubranijo jutranjega hlada. Ščasoma se jim to posreči in šum potihne tja do 5. ure zjutraj.

Tedaj pa udara skozi špranje jutranji svit, ki nas opominja, da bo treba odriniti. Kmalu smo vsi pokonci, le tiste, ki so se globoko zarili v seno, je treba s silo izvleči iz njihovih lukenj. Le neradi se dvignejo, zakaj tam notri je bilo lepo toplo, tu pa od vseh strani pritiska mráz. Slednjič smo vsi zunaj. Par curkov mrzle vode na zaspane oči, na obraz, pa je zaspanec izbrisan.

Zopet je vse veselo, razposajeno, ko se vzpenjamo preko mostiča po kolovozni poti sredi travnikov vedno više. Pogled nazaj! Planica, vse one lepe gore od včeraj. Pa dalje! Že smo sredi gozda. Lepo se vije pot navzgor. In glej, že zopet! Zopet sredi tega mirnega, tihega gozda kamen — kamen nesreče — mejnik z označbama I — SHS. Sredi poti, enkrat na levi, enkrat na desni, ne na robu obronka, ampak pod njim, čeprav je razvodnica na obronku. Po črki mirovne pogodbe bi moralo teči tam gori, po pravici pesti, pravici močnejšega pa teče tu doli. Vse višine v rokah mejaša, vse iz strateških ozirov. Saj poznamo to že iz najbližje meje tam na koncu naše Selške doline. Pa pravijo nekateri, saj tudi to bi ne pomagalo. če...

Polagoma spemo navzgor in že se znajdemo na Stari ali Sovški planini, ki je široka planina med Pečjo in Petelinjekom. Že tu se nam odpre prekrasen pogled na ono stran — v našo lepo Koroško. A tu vse preveč vleče hladen veter, zato krenemo brž na levo navzgor proti Peči. Po mični planini prispemo do graničarske stražnice, kjer se pozdravimo z našimi vrlimi graničarji.

Tedaj ugledamo pred seboj sredi golega vrha visoko znamenje in pod njim velik mejnik. To je torej tista najznamenitejša točka v Evropi, tro-meja, kjer se stikajo meje držav treh glavnih evropskih plemen — jugoslovska, avstrijska in italijanska. Dve meji se stikata tu, dve meji, ki sta se zajedli v našo zemljo in odžagali od živega narodnega debla dve krepki veji: Koroško in Primorsko. Obema izčrpava sovražno ozračje njih življenjski sok, da hirata, da umirata.

Ko stojimo ob tem kamnu, na katerem so na treh straneh vklesane črke SHS, I in Oe (Jugoslavija, Italija, Avstrija) nas zopet prešinjajo enaka čuvstva, kakor prejšnji dan. Vendar tu še bolj občutimo vso težino tega strašnega dejstva. Tu smo na meji Avstrijski, na meji premagane Avstrije, ki pa nam je znala z diplomatskimi zvijačami ukrasti naš krasni Korotan. Tu smo na meji, ki nam vedno kaže dve naši slabosti: premalo, preslabotno narodno zavest in požrtvovalnost ter preveliko zaupanje nasproti tujcu. To dvoje nam je ukradlo to lepo deželo pri nesrečnem plebiscitu 10. oktobra 1920. — A ta del, ki ga gledamo s te gore, je bil že poprej, že brez tega plebiscita, žrtvovan tujcu. To je nesrečna Ziljska dolina, ki so jo diplomati na pritisk sosedne velesile, radi prometnih zvez, brez plebiscita določili mali Avstriji. To je prekrasna Ziljska dolina, ki slovi po svoji narodni zavednosti.

Prekrasen je bil pogled nanjo. Sredi med plodnimi njivami, zelenimi travniki in temnimi gozdovi se vije od zahoda proti vzhodu Zila, ki na koncu doline zaokrene proti severovzhodu in se tik za mestom Beljakom, izliva v Dravo. Obdajajo jo lepe gore. Na jugu Karnske Alpe in zapadni del Karavank, na severu pa so Ziljske Alpe. Prav nasproti nas se vzpenjajo te Alpe v svoj najvišji vrh Dobrač. To je izredno zanimiv vrh. Njegovo južno pobočje, ki ji obrnjeno proti nam, je strmo odsekano, plazovito. To nas spominja na usodni potres l. 1348., ko se je odkrhnil del gore in zasul sedemnajst gradov in vasi. Na vrhu gore sta dve starinski romarski cerkvi, slovenska in nemška. Na vzhodni strani se znižuje Dobrač proti Dravi.

(Dalje prihodnjič)



Smrt Smail-age Ćengića

Pogranična hercegovačko-crnogorska pitanja u prvoj polovici 19 veka dovela su do zategnutih odnosa i sukoba gospodare Hercegovine i Crne Gore: Ali-pašu Rizvanbegovića (1833—1851) i Petra II Petrovića Njegoša (1830—1851). Nezadovoljni Ali-pašinom upravom, otepljivali su se često od njega Grahovo, nikšićka župa, Drobnjaci i Šaranci. Naročito je Grahovo bilo »kamen pretikanija«, kako ga je nazvao ruski konzul Gagić. Odnosi između dvaju suseda pooštravali su se iz dana u dan i bili su naročito napeti u 1836 god. Da bi kaznio Grahovljane, koji su u tome vremenu prestali da daju harač, Ali-paša je, koncem jula 1836, poveo vojsku protiv njih. U ovoj



Ruševine kule Rizvanbegovića na Pješevcu kod Stoca. Snimio Hajrudin Ćurić

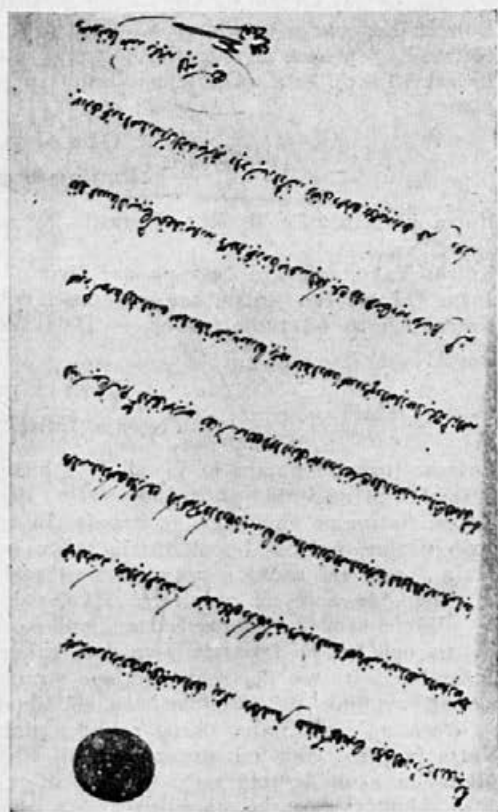
vojsci bio je i Smail-age Ćengić. Ali, ova vojska nije odmah krenula na Grahovljane. Ali-paša se bojao crnogorske pomoći, pa je, iz Gacka, poslao trebinjskog kapetana Hasan-bega Resulbegovića da iz ostalih kapetanija dovede pojačanja. Grahovljanima su zaista došli u pomoć Crnogorci pod vodstvom Joka Petrovića, vladicina brata, i Stevana Petrovića, najstarijeg sina vojvode Stanka. Ali-paša je, konačno, došao s vojskom na Grahovo. Bojeći se crnogorske pomoći, nije odmah navaljivao. Iz izveštaja dalmatinskog namesnika grofa Lilienberga od 3 septembra 1836 vidi se kakvu je ratnu taktiku upotrebio Ali-paša. Kad je saznao da dolazi Hasan-beg, kojega je poslao po pojačanja, prividno je uzmaknuo i doveo na taj način Crnogorce i Grahovljane u zamku i protjerao Crnogorce do njihovih skrovišta. Na bojnopolju ostao je, između ostalih, vladicin brat Joka i 8 njegovih rodaka. Ovome crnogorskom porazu najviše je doprineo Smail-age Ćengić. Njegovo junaštvo proču se na sve strane. Uskoro je imenovan pašom. Radi pogibije Crnogoraca, a naročito svoga brata i rodaka, vladika je bio kivan na Smail-aga i čekao je zgodan trenutak da mu se osveti.

Kao musliman (kotarski upravitelj) gatačko-pivsko-drobnjački, Smail-age Ćengić nije bio tako zao čovek. Ali je imao sina Rustem-bega, koji je činio

velike zulume. Njegov razvratnički život teško su podnosile žene i devojke Drobnojaka i Pivljana. Drobnjacima je dotužilo zlostavljanje njihovih žena i devojaka, i oni odluču da ubiju Rustem-bega. Za savet upitaše vladiku. Vladika im je rekao da se smrću Rustem-begovom ne bi poboljšalo stanje, jer bi posle njega ostao »drugi vuk« — Smail-aga, koji ne bi ostavio »ni kamena na kamenu u Drobnjacima«. Zato, neka ubiju Smail-agu; tada će Rustem-beg izgubiti moć, i na taj način prestaće sva zločinstva Čengića.

Vladičin savet primili su Drobnjaci, i stvorili su zaveru protiv Smail-age. Da bi što pre domamili Smail-agu, zaverenici su mu poručili da, ako misli pokupiti harač, ne šalje Rustem-bega, nego neka sam dode. Smail-aga je znao šta se događa među Drobnjacima. On se zato i spremao da ih umiri i pokori. O svemu ovome obavestio je i Ali-pašu, jer mu je trebala njegova pomoć. S izabranom vojskom krenuo je protiv Drobnjaka. Utaborio se na Mljetičku, na istočnoj strani Drobnjaka. Tu je došlo do katastrofe. Spremni Drobnjaci, kojima su došli u pomoć Crnogorci, navale noću na Smail-agin logor i u boju, koji je nastao, pogine Smail-aga s većim delom svoje družine. To je bilo 2 oktobra 1840 god. Mrtvom Smail-agi odrubio je glavu Mirko Aleksić, uskok gatački. Glava je docnije poslata vladici.

Pogibijom Smail-aginom osvetili su Crnogorci svoj poraz na Grahovu, a vladika svoga brata i rodake. Ali, s druge strane, ova pogibija uzburkala je javno mišljenje u Hercegovini. Čengić je bio junak na glasu. Njegova smrt, pogotovo na ovaj način i od ovih ljudi, nije mogla čutke da se primi. Pod pritiskom javnog mišljenja Ali-paša je odlučio da kazni Drobnjake i njihove pomagače. Odmah je zatražio pomoć od bosanskog vezira Mehmed Vedžih-paše. Ovaj mu je poslao 500 Arnauta i 23 topničara s jednim topom. Kad je, u ovo vreme, smenjen Mehmed Vedžih-paša, nasledio ga je Mehmed Husrev-paša. I on je poslao u pomoć Ali-paši 110 vojnika, Ali-paša je, razume se, skupio vojsku i po Hercegovini. Sa svom vojskom došao je u Gacko. Za zapovednika vojske, u kojoj su bila i dva njegova sina, postavio je Hasan-bega Besulbegovića. Vojska je otišla protiv Drobnjaka, a Ali-paša je ostao u Gacku. On je tražio od vladike da otera od sebe ljude koji su učestvovali u boju protiv Smail-age i da raseli uskoke s granice po unutrašnjosti. Ali, stvar se nije mogla rešiti mirnim putem. Vojska je bila spremna, vladika je štitiio uskoke, a uzvitlano hercegovačko javno mišljenje tražilo je osvetu. Dvadeset sedmi dan nakon Smail-agine pogibije, to jest 29 oktobra 1840, došlo je do sukoba između bosansko-hercegovačke vojske i udruženih Drobnjaka i Crnogoraca. Borba se vodila u Tušinama, i u njoj su Drobnjaci i Crnogorci bili potučeni. Time su Hercegovci, za kratko vreme, osvetili Smail-aginu smrt.



Jedna naredba Ali-paše Rizvanbegovića iz 1833 g. Pisana je na turskom. Snimio Hajrudin Čurić

Jaka Špicar, Radovljica:

Obsedeni Lojzek

Igrica za sokolsko mladino v štirih dejanjih.

(Dalje.)

Tretje dejanje.

Kakor v prvi sliki.

Prvi prizor:

Joža, Lojzek, potem Katra.

Joža: (sedi na klopi pri hiši in puši cigareto).

Lojzek: (sedi pri mizi in iz knjige nekaj prepisuje v zvezek).

Katra (pride iz hiše in obstoji na pragu): Saj pravim, tako se dela! Sama naj garam za vse v hiši. (Kaže na moža in Lojzka.) Tu nič, tam nič, mati nič.

Jaz pa naj vlečem za vse. — Ali ne slišita, kaj pravim? (Joža se ne zmeni.)

Lojzek: Kaj pa je, teta?

Katra: Kaj, prinesi na ogenj!

Lojzek: Takoj, teta. (Odide na desno za hišo.)

Drugi prizor:

Prejšnja brez Lojzka.

Katra (Jožetu): Pa ti, štir, štorasti. Ne misliš prav nič migniti?

Joža: Nič!

Katra: Tako, nič! Od česa pa naj živimo?

Joža: Od tvojega jezika, saj je zadostj dolg.

Katra: Ali pa od tvoje lenobe. — Delaj vendar — vsaj nekaj!

Tretji prizor:

Prejšnja, Lojzek potem Meta.

Lojzek: (prinese butaro in jo odloži v hiši. Nato se vrne, sede k mizi in piše).

Joža: Se mi ne ljubi.

Katra: Se mi ne ljubi! To je beseda. In ti hočeš biti hišni gospodar? (Noslja.)

Joža: O, ne, ne! Saj hočeš biti le ti, pa še delaj ti!

Meta (pride od zadaj s polja in nosi pod pazduho snop in srp): Za vseh svetih imen, že spet se prepirata! Joža, raje pojdi pogledat pšenico, kako je lepa. Požela sem jo, čeprav sama. Smili se mi ta naš ubogi gruntec, ko si ga nič ne ogledaš, pa živiš tja v en dan, kakor da ti ni vse skupaj nič mar.

Joža: Le dajte me, le, vsaka od ene strani! (Skoči kvišku.) Križan, krvav, jaz sem bil v vojni, pri Grodeku sem bil, da bi me pa zdaj ženske komandirale! Ne, tega pa ne! (Maha okrog sebe.) Zginite, proklete coprnice!

Katra (v hišo): Bog mu grehe odpusti!

Meta (za njo): In tebi tudi! Gotovo si ga zopet kaj nakurila!

Joža: Hudičeve ženske, coprnice...

Četrty prizor:

Joža, Lojzek.

Lojzek: Oh stric, nikar ne kolnite tako!

Joža: Tiho, smrkavec! Ali so te tako učili tisti rdečkarji, tisti Skoli? (Spet pomirjen.)

Lojzek: Tako, da, stric.

Joža: A tako, da boš ti mene komandiral, mene, ki sem bil pri Grodeku in ki te redim, ha?

Lojzek: Ne to.

Joža: Kaj pa, potem? Ti me moraš ubogati in molčati in nič drugega.

Lojzek: Saj ubogam.

Joža: Bolj že kakor prej, to je res. Samo to opominjanje zmeraj: »tega ne, onega ne, pa tistega ne!« — Tega jaz ne trpim, da veš.

Lojzek: Samo da ne bi tako kleli, stric.

Joža: Klel, klel! Kaj pa to tebi mar, ha? Kaj tebi mar, če kolnem, kaj? Ali si ti moj varuh?

Lojzek: Samo zato, ker je grdo in ker ni treba...

Joža: Ni treba, ni treba. Tebi, seveda, ni treba, ker te noben ne jezi.

Lojzek: Pa recite raje kako drugo besedo, če že morate...

Joža: Drugo besedo, drugo, če mi pa ravno ta pride zmeraj na jezik.

Lojzek: Se je treba premagati.

Joža: Saj se premagujem, če mi pa uide, mimogrede.

Lojzek: Premagati samega sebe je najlepša zmaga, so nam rekli v taboru.

Joža: Rekli so ti lahko! Ali poizkusiti je treba, poizkusiti, to je pa druga numara.

Lojzek: Samo krepke volje je treba.

Joža: Še teti povej, Lojzek, te-le nauke, teti.

Lojzek (vzame knjigo in zvezek in odide v hišo): O, tudi njo bom še poboljšal.

Joža (sam): O, primojduh, ta je pa korajžen! Tudi njo bo še poboljšal. No, Bog mu daj srečo, jaz ne morem!

Peti prizor:

Joža, Liza.

Liza: O, dober dan Bog daj, Joža!

Joža: Bog ga daj, Liza! Ravno še tebe manjka.

Liza: To me veseli. Nič bolj prijetnega, kakor to, da pride človek ravno ob pravem času. (Sede.)

Joža: Prav res Liza. Samo nekoliko si zamudila.

Liza: Joj, to mi je pa žal.

Joža: Lahko ti je. Škoda! Bi bila lahko vsaj pomagala, ko sta me naši dve obirali vsaka od ene strani.

Liza: E, sta imeli že vzrok za to. Zenske že vemo, kdaj je treba. Kadar gre za dober namen. — Sicer pa tudi jaz nisem prišla brez namena...

Joža: To sem si mislil. — No, kaj pa je?

Liza: Mene sicer nič ne briga, ampak gre za to, da se reši uboga otroška duša pogubljenja...

Joža: Pa mar ne tvoja?

Liza: O, le norčuj se, le! Boš že videl, kaj bo enkrat.

Joža: Ali pa celo moja.

Liza: Tudi tvoja, tudi! Ti imaš fanta v oskrbi in ti boš dajal odgovor zanj, če prej ne, na sodni dan ga boš dajal.

Joža: Zakaj pa vendar?

Liza: Ali ne vidiš nič in ne slišiš nič, kaj? — Katri sem že davnaj povedala, da mora biti fant obseden...

Joža (se smeje): Liza! Obseden? Zakaj pa?

Liza: Ali ni tak, kakor sam Lucifer, ali mar ni? In če vse skupaj nič ne pomaga, tudi šiba ne, potem ni drugega misliti, kakor da je obseden.

Joža: Pa ti verjameš take neumnosti, Liza! Ti to verjameš?

Liza: Ti pa mar ne?

Joža: Nisem in tudi ne bom verjel nikoli takih neumnosti. Potem sem jaz tudi obseden, kadar sem pijan in razgrajam kakor divjak, pa ti tudi, kadar opravljaš, da se ti laži kar tepejo na jezik.

Liza: Bog te ne kaznuj za tvoj pregrešni jezik! Jaz, da opravljam. No, po krivici trpeti je tudi zaslužnje. Če ne verjameš, da je fant obseden, pa pusti. Temu bi se še dalo pomagati. Saj so še drugim, ki so imeli po deset rogačev v sebi!

— Ali da greš in pustiš že tako do kosti pokvarjenega otroka med tiste hajduke, med tiste pokvarjene Sokole, ki jih nihče ne mara in vsak zaničuje, — tega greha te pa tudi v samem Rimu ne morejo odvezati, ne morejo ti rečem, Joža.

Joža: Če ni nič hujšega, Liza, kakor to, potem si prav po nepotrebnem prišla trkat na mojo vest.

Šesti prizor:

Prejšnji, Lojzek.

Lojzek (pride z zvezkom iz hiše): Dober dan! Poglejte stric, to knjižico so mi Sokoli poslali po pošti »Sokoličev dan«. (Kaže.) Tu se mali Sokolič zbudi, potem telovadi, se umije, moli, prinese materi mleko in drva. Potem je in gre v šolo. Tu je v šoli. Po šoli pomaga doma pri delu. Tu je skupna telovadba in tu že spi. Ali ni lepo, kaj. — Vidite, tako je pri Sokolih. (Odide v hišo.)

Sedmi prizor:

Jože, Liza.

Joža: Ali si ga zdaj videla, kako je obseden in kako so ga pokvarili Sokoli?

Liza: Naj bo, kakor hoče! Prav ni bilo, da si ga pustil med nje in odgovor boš dajal za to. (Vstane.) Še Katri moram povedati nekaj. (Gre v hišo.)

Joža: Ravno tisto, kakor meni, kaj ne?

Omi prizor:

Jože, učitelj.

Učitelj: Dober dan!

Jože: Dober dan, gospod!

Učitelj: Ali je Lojzek doma?

Joža: Ravnokar je bil tu, (vstane) ali naj ga pokličem?

Učitelj: Počakajte še malo. — No, ali sem imel prav, ali ne?

Joža: Zakaj?

Učitelj: Ko sem vas pregovoril, da ste ga pustili v sokolskem taborišču.

Joža: Prav, pa kako prav! To so vam hud... (se zagrabi za usta) sem hotel reči, od zlomka so ti Sokoli.

Učitelj: Kaj ne!

Joža: Fant je prišel nazaj ves spremenjen. Zdaj že mene komandira, ta smrkavec, naj nikar ne kolnem in ne pijem, pomislite.

Učitelj: Ali mar nima prav.

Joža: Seveda ima prav! Pa moja žena, pravi, da bo tudi poboljšal.

Učitelj: No, vidite.

Joža: Če se mu pa to posreči, potem bi še jaz kmalu verjel, da je obseden.

Učitelj: Haha! A, tako? — Pokličite ga.

Deveti prizor:

Prejšnja, Lojzek.

Lojzek: Dober dan, gospod učitelj!

Učitelj: Kako se pozdravi po sokolsko?

Lojzek: Zdravo!

Učitelj: Zdravo! — Lojzek sedaj se pa pripravi. Prišlo je pismo, da so te sprejeli v zavod. V štirinajstih dneh pojdeš delat izpit za sprejem v gimnazijo. Medtem pa se bova še pridno učila vsak dan. — V jeseni pa bo naš Lojzek že gimnazijec!

Joža: Kaj, da ga boste odpeljali?

Učitelj: Da, v gimnazijo pojde...

Joža (premišljuje): Ja, potem bo pa naš Lojzek še enkrat kak imeniten gospod.

Učitelj: Prav lahko, če se bo ravnal po tem, kakor mislimo in učimo mi Sokoli.

Zastor.

(Dalje prihodnjič)

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Ego sum Via . . .

Što je Sokolstvo i kakvo mu je delo?
Ako te kogod iznenada pita;
Odgovori mu jasno, ponosno i smelo:
Ego sum Via, Veritas et Vita!*

Što je Sokolstvo i kuda nas vodi?
Ako te skeptik katkada pita;
Pričaj mi o Sreći, Istini Slobodi:
Ego sum Via, Veritas et Vita!

Zapevaj mu sonet sokolskih čeznuća,
Pričaj mit od najboljih mita;
Zapevaj mu pesmu sokolskog svanuća:
Ego sum Via, Veritas et Vita!

* Ja sam Put, Istina i Život.

Josip Poslek, župnik, Suhovdol:

Maj i priroda

Sad kliče nas cvatući maj,
Do u majke prirode raj.
Zeleni se šuma i dud
Drveta i trave
Ovenčaje glave,

Veseli se polje i gaj,
I ružice cvetaju svud.
Po celome svetu
tad venci se pletu
Da okite majčinu grud.

Svud čuje se ptičica poj
I diže se pčelica roj,
Nju ptičice slave,
A pčelice prave
Na žrtvenik svećice njoj.

Svud miniše ružica dah
I cvetna je priroda sva,
Da okite jednu,
Što decu nas bednu
U nevolji tešiti zna.

Takmiči se starac i mlad,
Ko bolje će ljubiti nju sad
Kroz ruže i cveće
Sad svako se šće —
Divi joj se selo i grad.

Oj majčice prirodo ti,
U proleću volimo te mi,
Ti naša si mati,
Ti daješ nam znati
Da božja smo deca mi svi.

U srcima našim je hram,
Gde gori vek ljubavi plam
Spram večnoga Boga,
Što sred cveća Tvoga
Majski raj darovao nam.



A. Francevič, Ljubljana:

Ptičji kralj

Po šumi se potikal je zalaznik
— če ne v nedeljo, bilo je na praznik.
V ugodnem časku ptiča sestrelil,
da ranjen šumno z viška privrši.

Spozna ga lovec, ko mu gre naproti:
nad metra dva mu merita peroti.
Ze hoče ga prijeti, a ujeda,
ki svoje se nevarnosti zaveda,
v moža na mah zažene zdaj se ljuto
pa s kremplji, s kljunom udelava
na pôgled streže lovčevih oči

in kakor da takole mu golči:
»Ti hočeš biti stvarstva gospodar,
jaz orel pa sem tu med ptiči car.
Od naju kdo pač bolj je plemenit?
Ti brez potrebe si prišel morit,
a jaz le hrane hodim si lovit.«
Tako sevê ne misli naš zalaznik,
ki noče pridig v petek ne na praznik.

Umakne se popraskan ves po koži
pa z dalje vnovič v orla puško sproži,
pri tem osorno med zobmi momlja:
»Kdor moč ima, je gospodar sveta!«

Ст. М. Мутибарин, Араповец:

Југословенски Соко

Виткост му је Топлице Милана,
а лепота Косанчић Ивана.

Снага му је Краљевића Марка,
а очи му два су сунца жарка
испод црних, астраганских већа
што му дао Срђа Злопоглеђа.

Храброст му је Милош Обилића
и доброта девет Југовића!

Хитрина му Змај Огњена Вука!
Мушкост опет из горе хајдука...

Ум му оста од Силна Душана
господара целога Балкана!

Те и друге врлине предака
скупиле се у нашег јунака
па га дижу и држе високо
чинећ да је он истински Соко!



Gustav Strniša:

Binkoštno jutro

Povsod zelenje, vejice jesena
vise po oknih, v zori zableste,
ki vstaja sveža in ognjena,
zlata višine in poljé.

Vzdrhteva rosa, biserno leskeče,
kot dijamante bi čez noč sejal
skrivnostni Bog in mavrično žareče
jih bednemu človeštvu daroval.

Iz dalje zvon zagnal je glas srebrn,
ki se potaplja v valovanje žit,
na jelki vran se mu oglašá črn,
prevpil bi rad ga med vejevjem skrit.

A sij se sonca vsepovsod vsesava,
ko vran se dvigne, žametno blesti
mu temni plašč in ko v višave splava,
sam iskre demantne okrog prši.

Da, noč skrivnostna vse je prerodila:
Duha moč zmogla mrtvo je tvarino —
in ko se zemlja zjutraj je zbudila,
nevesto v cvetju zrl sem — domovino!

Борац

Кроз живот се човек бори
Ал' бој сваког не умори,
Већ се многи очеличи,
Подигне се и оличи!

Није битка изгубљена
Док је части и имена.
И док душа увек чиста
Као само сунце блиста!

Ни смрт сама није страва,
Нит се њома завршава, —
По смрти се васкрева
И љубав је освештава!

Прави борац вечно траје
И вечито пример даје:
Нараштаји сви га носе
С њим се диче и поносе!

Joso Matešić, Generalski Stol:

Jadranskome Moru

Divno jesi, oј Jadransko More,
Meni lepše i od bajne zore;
Kad po Tebi parobrodi plove,
I ribari kad ribice love,
I kad vetar valove talasa,
I kad buri nigde nema glasa.
I kad besni bura i oluja,
Kad brodove potresa i lјulja.
I kad barke plove po pučini
I kad blista se na mesečini.
Kad ga sunce svojim sjajem zlati
Kad zapadu na zahod se vrati,
I u jutro i u večе kasnu,
Ono pruža sliku, divnu, krasnu.
More nam je žila kucavica,
Ono nam je suza radosnica.
Ono nam je polje neorano
Al stotrukim plodom zasejano.
Njega voli ko god ga poznaje,
Jer nam svega u obilju daje.
Na njem mnogi suvi hlebac ima,

Al mnogoga u grob hladni prima.
Mnogu dušu u crno zavilo
I sirotu mnogu ucvelilo.
Al i mnogo utehe je dalo,
O čem samo pričati bi znalo
Na njem često lјut se bojak bio,
Za njeg mnogi junak krvcu lio.
Ono skriva groblje ponajveće
Koga niko ugledati neće.
More nam je izvor blagostanja.
O njem svaki narod vekom sanja.
More bajno, neka Ti je hvala,
Za sve što nam Tvoja moć je dala.
Mi ćemo Te za nas da čuvamo
Tebe nikom nikada ne damo.
Ti si naše otsad pa do veka —
Ko i braća odovud i s preka.
Za Te ćemo živeti i mreti,
Kad Ti dušman krvavi zapreti,
Za Te srca plamte nam i gore,
Oј, Jadransko naše bajno More!

Gustav Strniša:

Spomину Јерасове маме

Že ni Te več, o mati čudovita,
ki domovini štirinajst otrok si dala,
ki vedno si v trpljenju se smehljala,
ljubila kakor mati le ljubiti zna,
ki vsa žrtvuje se iz dna srca!

In ni Te več, o mati, mučenica,
ki si živela le za svojo deco
in sebe pozabila,
saj si se sreče njene veselila
trpela z njo in zanjo se mučila!

Res ni te več, o mati ponosita,
ki zrla si radosna na svoj rod,
in v vnukih svojih tiha, prerojena,
ostala mlada si in silna žena,
z usodo si borila se povsod!

A vendar še živiš v družini svoji:
med deco in med vnučki lahko vstaja
podoaba Tvoja, saj si jim svetnica,
vsa obsijana s svetlimi spomini,
vsa posvečena svoji domovini!

Otrov stare guje

Došla neka neman ljuta
među ljude da ih hara,
pa ih draži, razbor guta, —
dušu, srce im razara.

Ta je neman — mrznja znana
kojom tuđin nas zavadi,
da nam zada teških rana
i da ropstvom nas nagradi.

A mi lude — kakve jesmo —
darove te još čuvamo,
pa ih sada svesno, besno
deci svojoj darivamo.

Deca mala i nevina
vole darove svog oca,
jer ne znaju kakva tmina
vlada srcem hranioca.

Zašto da ta neman ljuta
nežno srce dece truje? —
Zašto da im sreću guta
ljuti otrov stare guje?

Od svih ljudi zdravog suda
pobegla je neman ljuta —
jer je zove kakva luda —
tu i tamo još te luta.

Al' i Sloga tiho kreće, —
ulazi u duše ljudi; —
za njom hrle sestre Sreće,
jer mi više nismo ljudi. —

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Otsevi

Boli me:
Starost i briga što čovjeka tišti,
smrt i bolest što čovjeka ništi,
rana i uvreda što čovjeka peče,
bijednih i nevinih što krv teče,
gladnih i bosih što ih mnogo ima,
bogatstvo i ponos što milostinju prima.

Uzrujava me:
Ljubljenu svoju kad s drugim vidim,
pošten čovjek kad lupežu se divi,
uvrijeđenih za pravdom kad se srce kida,
poniženi kad krvoloku kapu skida.

Zahvaljujem:
Majci i ocu što me rodi,
mudrosti i razumu što me vodi,
Istini i Pravdi što me brani,
zemlji i hljebu što me hrani,
mudracu i knjizi što me uči,
nauci i uspjehu što me muči,
nadi i prijatelju što me tješi,
snu i počinku što me brige riješi.

Želim:
Da bih im'o vidovitost i druge moći,
da vidim ono što ne vidješe smrtnika oči,
da otkrijem pravu istinu do vrhunca,
da ispačeno ljudstvo obasja sv'jetlo sreće, sunca,
da nestane zlobe i jada što se oko nas vije,
da nestane strasti i drugih uzroka tragedije.

Зрињском и Франкопану

Давно је то било. Историја наше
прошлости памти тај тужан дан,
у ком животе своје, мученички даше:
Петар Зрињски и Крста Франкопан.

Соколови ови мријет навикнути,
на огњишту дома поробљеног свога;
дигоше се смело, да у име Бога,
скину ланац ропства, одвратни и крути.

У замаху њином, великих прегнућа,
у ком снага много народа се диже,
за Слободу своју — општег васкрснућа,
да приступи својој Отаџбини ближе.

Несрећа је хтела да им покрет сруши,
и уместо славе, части и поноса;
тежак крст им паде на витешкој души.
да им главе скине хладна, смртна коса.

Погубљени беху два витеза ова;
њих нестале тада — ал' им спомен стоји,
захвална отаџбина, дичних Соколова,
у хероје своје ове соколове броји.

Витезови ови, чије главе часно,
скинуше ђелати за Домају своју;
у последњем часу, узвикнуше гласно:
»Падамо за народ и Слободу своју.« —

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Jedan od mnogih

Eno ga tamo gde setno ide
u pratnji svoga vernoga psa.
Motre ga neme karijatide
i plaču brončana pesnika dva.

Nad gradom gavrani krstare
i zrake se sunčane lome.
Sa njegove harmonike stare
kidaju se zvuci »La palome«.

On ne vidi ništa od svega toga,
no vrisak dece i pesmu čuje.
On ima još samo Garova svoga,
a sve drugo on samo snuje.

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Iz starih zapisa

1 Saznanje

Ja ulazim u život srećan i zaljubljen
I svuda mi krinovi cvatu i mire,
Ja nisam u probleme teške zadubljen
I sa smehom pratim u letu leptire.

Tako misle ljudi, al ja dobro znam
Kako su se oni prevarili ljuto
I kako ja često u maštanju sam
Saznajem da živet teško je i kruto.

2 Borba

Ah, kako je silna kao Titan kruti
I kako u meni mnogo bola satka,
Ah, kako mi u njoj smirenje se muti,
A kako je ipak kao ljubav slatka.

Ja još nisam sasvim u dubinu saš'o,
Još ja nisam život upozn'o i svet,
Al u prvoj šetnji ja sam borbu naš'o
I ona je takla mog detinjstva cvet.

3 Rastanak

Oj, zbogom sanje i detinjstvo srećno,
Oj, zbogom, zbogom vi detinji dani,
Još sada, evo, vam zapevah setno,
O lepi, o dragi snovi iskidani.

Ja danas tiho u život sam ušao
I sanjam i mislim da bolje će biti,
No danas već boli prve sam kušao
I mnogo ću patnji u srcu skriti.

A. Francevič, Ljubljana:

Galebi

Prišel je sušec, dom bo treba splesti,
golči galeb tonóvščici nevesti.
Pa z bogom, gostoljubno mesto!
Že jata meri zračno cesto
in skoro s sinjkaste višine
spusti se v hlad močvirnate tišine.
Ta parček si polomljen trs izvoli,
a drugi zida na štrlini goli.
Za malo dni je že nešteto gnezd,
vsak družo lanski ženski vztraja zvest.

Preteče nekaj tednov in kak dan,
iz jajčec izvali se rod droban.
Veselje zdaj zavlada po močvari,
oj koliko imajo posla stari!

Tedaj na robu naselbine
odnese vran galebka iz družine.
Nesreča grozna pri tej priči
razvedela se je med tiči.
Zato čuječnost podvojijo.
In glej, že drugi dan na mokri mah
lisica zvitorepka se priplazi.
Prestrašena galebka jo zapazi.
Po barju zdaj vname se poplah,
vršelo kar od vseh strani se zgrinja,
vreščé: »Kje nova je zlobinja?«
Čuj vrišč in pišč in hrušč in trušč,
živžav vihrav, pa sik in psik,
od vsepovsod galebji rod
zaganja se v tatico s kljunom,

da komaj komaj je ušla še z runom,
a vendar nekaj dlak iz krzna
zgubila je rjavka drzna.



Rica, Ljubljana:

Prerojenje

Sveži sokovi povsod iz zemlje kipe,
v cvetne čaše se sproščajo in v zelenje vzdrtite,
v nemirnih valovih vode iz tal žubore
in žive.

Človek močan, ponosen prirodo zre,
pije njene slaje, moč čuti srce,
lastne moči daje, se s prirodo poji,
po ritmu življenja vesoljnega vse v njem drhti.

Starosti ni, umiranja tudi nikjer,
vse preosnavlja se, sprošča v vseмир,
duša se spet pomlajena vrača v telo,
se spolnjuje z novo življenjsko močjo!

Sveži sokovi povsod iz zemlje kipe,
v večnem drhtenju ljudje umirajo in se rode,
vesolje nad njimi se širi in vabi jih v dalj,
a človek ni niti še lastne sence spoznal!

Radovi našeg naraštaja

Aleksandar K. Mikšić, Zemun:

Zamrli su zvuci . . .

Leži violina. Napuštena. Sama. Nekad su strune ove
Do nje gudalo vitko, Pokidanih struna. Pevale pesme ljubavi i sreće,
Zamrli su zvuci sreće iz minulih dana. A sad, kad bi mogle
Leži violina. Napuštena. Sama. Stvarale bi samo gorčinu i bolove . . .

Leži violina. Napuštena. Sama.
Do nje gudalo vitko, Pokidanih struna.
Zamrli su zvuci sreće iz minulih dana.
Leži violina. Napuštena. Sama.

Milica Buačić, Novi Sad:

U oluji

Milju po milju galija troma
Preseca vale i zapadu kreće;
Kao sena siva, turobna i hroma
Koja nikada cilja dostići neće.

A oluja šumi i lome se vali
I galija stenje u trupu svom;
Nebo je mračno i katkad ga pali
Vatrena strela i silovit grom.

Putnici bleđi kao roblje bede
Slušaju čudano iz daljine glas:
U životu slasti za bolom slede,
U veri i nadi vama je spas.

I zasjaše oči žarom ganuća,
I svuda se razli silovit glas,
Kao pesma ševe u času svanuća
Složno, složno u nadi je spas.

Gubi se u tragu do milje milja
I galija života luci je sve bliže,
Ljudi već vide obrise cilja
I zastava se sreće jarbolom diže.

Nesta sa lica ladarskog tuge,
I lukom zasjaše radosti duge,
Tek vazduhom lebdi još čudan glas:
Složno, složno, u nadi je spas!

Lada Ketig, Nova Gradiška:

Uspomena na takovski ustanak

Kada su Turci posle prvog neuspelog ustanka ponovo zauzeli Srbiju 1813 god., nastala je za naš narod strašna doba. Turci su nemilice mučili narod tako, da je on bio primoran iako teško i izmučen od prijašnje borbe, da se digne na oružje protiv zulumčara. Ustanak je objavljen u Takovu oko crkve 11 aprila 1815, a za vođu su izabrali Miloša Obrenovića. Miloš je za takovski ustanak skupio poslednju našu snagu da s njom izvojsi slobodu posle dugovekovnog ropstva. Trebalo je mnogo krvi, da se ostvarila misao. I ona se ostvarila na gomilama kostiju naših predaka. No time borba nije bila dovršena, jer konačni cilj našega naroda bio je potpuno oslobođenje i ujedinjenje svih Jugoslovena. Taj veliki cilj preduzela je malena Srbija. Neumornim radom i neslomljivom voljom ne sustajući ni pred kakvom zaprekom, ona ga je ostvarila pod vodstvom svojih sinova Kralja Petra I i njegovog viteškog sina Kralja Aleksandra I. Zato svaki svestan Jugosloven mora delo oslobođenja i ujedinjenja našega naroda posmatrati kao najveću svetinju i čuvati ga kao sveti amanet.

Antun Đurinović, Zemun:

Mladost hoće mir — a ne rat!

Bila je noć. Mračna i crnim oblacima prekrivena — noć. Kiša... A u sobi je starac pred skupom govorio o minulim danima bede, užasa — i smrti. Žene su ostajale bez muževa, deca bez roditelja, majke bez sinova. A kiša je padala i dalje, prateći svojim potmulim šumom starčevo pričanje. Pred očima su mi defilovale čete onih, koji padoše. I kao da sam u jednome iz gomile video sebe. U drugom svog najboljeg druga, u trećem prijatelja — svoje najbliže. A među njima je svojim nečujnim hodom stupala smrt. Takav je rat — nastavljao je svoju priču beo od starosti čovek. A kiša je padala i dalje. Jednomerno. I bez prestanka.

Gledajući ga ovakvim, život mi postade tuđ. Zašto stvarati kad se, evo, sve opet mora srušiti. Zašto? — A mladost traži mogućnosti za napredak, ona bi htela da stvara. Ne da se zadržati na jednom mestu, zasićujući se onim što je već gotovo. Ne. Ali zašto joj ne daju vremena? Nameću joj rat. Uništenje... Zašto?

I ono što me je pokretalo nenadano je prestalo biti moje. Osetio sam se tako sićušnim u ovoj beskrajnoj masi koja me zove čovekom — koja me je zvala sinom — da sam prestao biti ono o čemu sam sanjao. Istorija nas uči, budućnost nam se pokazuje — živimo — u znaku borbe, u znaku rata.

Ali mladost — ona neće borbu kakova joj se nameće. Ona neće borbu za uništenje — rat — u koji ju se gura; ne — ona hoće borbu za napredak, teži za novim dobrima, i s nesalomljivim poletom ide svom cilju.

Tim poletom ispunjena je i moja duša.

Danas — kad me on vuče prema svemu — kada sam se osposobio da sam gledam u skrivene kuteve istine — opet — počinjem da živim; da se krećem. Hoću da stvaram. Moje oči ne vide svoj cilj — hvatam ga u praznom prostoru — i ne znam da li ću ga ikad svladati.

Osećam da mi je potrebno vremena. Hteo bih da živim... Zar će ko biti tako okrutan da me pošalje u smrt, sada, kada se najviše spremam.

Ne, neću ni da pomislim na rat. Mladost treba mira. Da živi... Da stvara, a ne da ostaje neopažena.

Kiša je padala i dalje. Starac je nastavljao svoju priču, ali ja više u njoj nisam gledao smrt. Jer život mora da pripadne nama.

Rosenstein Karel, Jesenice:

Tatica

Mimica je majčkena in srčkana deklica. Hodi v tretji razred in telovadi pri sokolski deci. Drobocene postave je, zlatih las pa modrih in ljubkih oči. Rdeča usteca ji vedno krožijo v prijeten nasmešek, pri čemer se ji bleščijo drobní, beli zobki. In pridna je tudi naša Mimica. Gospodična učiteljica jo v šoli vedno hvali, ker lepo in čedno napiše domače naloge, ker nima zamazanih in raztrganih zvezkov, ker si vedno čistí zobke in ker pazljivo posluša. Pa tudi gospod katehet ji je že dal dve podobici, ker je njegova najboljša učenka, kakor jo je sam često pohvalil. Mamici in atku tudi ne dela mnogo preglavic. Včasí po nesreči ubije kak lonček, a potem joče in lepo prosi odpušcanja. Sicer je pa mirna in rada pomaga mamici pri gospodinjstvu. Najraje pa šiva oblecke za svojo malo Bibico in vsak dan vsaj enkrat vpraša mamico, ali se bo smela izučiti za šiviljo. In to zato, da bo lahko naredila Bibici obleko iz žameta in bele svile, kakršno nosi doktorjeva gospa.

Kakor vsak dan je tudi danes bila Mimica v šoli. V zadnjem odmoru je veselo skakala s tovarišicami po razredu in se smejala. Nenadoma so ji obstale oči na sošolki Ančki, ki je stala sama v kotu poleg okna in nekaj

skriva opazovala. Ančka je ubožica. Ima samo očeta in še dva bratca. Malokdaj prinese v šolo košček kruha, ker ga niti doma mnogokrat nima. Mimici se smili in večkrat ji da svoj kruh, češ da se ji ne ljubi jesti ali da ni lačna. Tudi danes je Mimica mislila, da je Ančka lačna in da zato stoji sama v kotu in se ne zmeni za vesele tovarišice. Zato je hitro stekla k njej in jo vprašala, če hoče njen košček kruha. Ančka se je skoro prestrašila, ko jo je zagledala poleg sebe, in je hitro skrila neki predmet za hrbet. Na Mimicino začudenje je odgovorila, da danes ni lačna, pri tem je pa bila videti zelo zmedena. Čudno se je zdelo Mimici Ančkino obnašanje in ko je zapazila, da ta skriva nekaj za hrbtom, se jo je polotila radovednost in vprašala jo je, kaj skriva. Ančka je zardela, pogledala okoli, če ju kdo ne opazuje, potem pa počasi privlekla izza ledij zlat prstan z bleščečim dragocenim kamnom.

»Joj,« je začudeno pritisnila Mimica roko na usta, »kako je lep! Ravno takega ima naša mama samo svetlega kamna nima. Kje si ga dobila?«

Ančka je nekaj časa oklevala, potem se je pa sklonila k njej in ji šepnila v uho: »V žepu. Samo nikomur ne smeš povedati!«

»V žepu?« se je zavzela Mimica. Kako čudno. Tega še ni vedela, da se dobe tako lepe stvari v žepu. Ze je hotela vprašati Ančko, ali se v vsakem žepu dobijo zlati prstani s svetlimi kamenčki, a pozvonilo je in gospodična učiteljica je vstopila. Vso uro je bila Mimica zelo raztresena. Če je le za hip zatislila oči, že se je zalesketal pred njo zlati prstan z draguljem. Ko bi imela tak prstan! si je natihoma želela. Doma bi ga skrila tja za peč in vsak dan bi ga hodila gledat. Preden bi šla v šolo in potem zopet, ko bi se vrnila iz šole. In nikomur ga ne bi pokazala. Še mami in ateju ne. V ušesih ji je neprestano trepetal Ančkin šepet: »V žepu!«

Po šoli je s tovarišicami odšla v sokolsko telovadnico, kakor je to delala vsak ponedeljek in vsak petek. Drugače živahna in vesela, je bila po poti tiha in mirna. Tudi pri telovadbi je bila nenavadno zamišljena. Ni se zmenila za vesele sestrice, ki so razposajeno tekale po telovadnici, se lovile in smejale in tudi potem, ko je prišla sestra vodnica, ni telovadila s takim veseljem kot drugikrat. Neprestano jo je zasledovala misel na lesketajoči se prstan z dragim kamnom in neprenehoma so ji zvenele v ušesih besede: V žepu!

Po telovadbi so v slačilnici vzbudili njeno pozornost telovniki in plašči, ki so viseli na obešalniku. Nikdar prej se ni zmenila Mimica zanje, čeprav jih je bilo mnogo in so bili nekateri lepi. Danes so jo pa silno zanimali. Skriva se je ozirala proti obešalniku in si vsak telovnik in vsak plašč pazno ogledala. Posebno ji je ugajal čeden, še skoro nov sivkast telovnik. Oblačila se je počasi in nestrpno čakala, da bi vse sestrice odšle. Končno je bila vendar sama v slačilnici. Prisluhnila je, če kdo ne prihaja, hitro smuknila k obešalniku, segla z roko v levi žep sivega telovnika in — nič. Ničesar ni

bilo notri. Prepadena je obstala. Bila je uverjena, da bo našla v žepu imeniten zlat prstan. Ančka ji je torej lagala. Hitro je segla še v desni žep. Joj, kaj pa je to? Iz žepa je privlekla krasno zlato tobačnico.

»Kako lepa škatlica!« je vzkliknila Mimica in radovedno ogledovala tobačnico od vseh strani. »Ravno tako ima moj oče za tobak, samo da ni tako lepa in svetla.« Hitro je stisnila tobačnico v torbico. Kaj pa, če jo kdo vidi in vpraša, zakaj je bila toliko časa v slačilnici? Srcece ji je močno utripalo, čutila je v glavi pritisk krvi in v nogah čudno utrujenost. Hitro se je splazila k vratom. Nikogar ni bilo zunaj. In potem je stekla kar so ji dopustile nožice.

(Dalje prihodnjič)



Sokolske izbirne tekme za Berlin. V telovadnici Ljubljanskega Sokola v Narodnem domu so se vršile 26. aprila izbirne tekme Sokolov za tekme iz telovadbe na olimpijskih igrah v Berlinu. Tekme je vodil brat dr. Viktor Murnik, navzoč pa je bil tudi savezni načelnik brat dr. A. Pihler. K tekmam se je prijavilo 25 bratov, in sicer: Antosiewicz Edo, Potokar Milan, Skrbinšek Marjan, Wildmann Oti, Zupančič Neli, Vadnov Jože, Forte Miroslav, Gregorka Boris in Malnarič Janez (vsi od Sokola I ljubljane), Strgar Miloš, Merzlikin Dimitrije, Mihočinović Rade, Perfiljev Evangelij, Rumenčič Josip, Budja Juraj, Romelič Svetozar (vsi iz Beograda), Kujundžić Josip (Novi Sad), Boltžar Stjepan (Zagreb II), Lesjak Franjo (Celje), Primožič Tošo, Grile Konrad in Štukelj Leon (vsi iz Maribora; Štukelj je samo opazoval, a se bo od 1. maja dalje stalno uril v Ljubljani), Pristou Janez in Košnik Milan (Kranj), Lujčić Petar in Kolšek Ludvik (Split).

Prijavljeni Sokoli so tekmovali danes prvič v vseh predpisanih in prostovoljnih vajah na orodju, v prostih vajah in v preskoku čez konja vzdolž. Uspehi, ki so jih dosegli, so zadovoljivi in smo prepričani, da bodo do odhoda na berlinsko tekmo svoje znanje pod večim Murnikovim vodstvom še izpopolnili. Rezultati celodnevnega napornega tekmovanja so bili:

Od 120 dosegljivih točk je dosegel največ in s tem prvo mesto

Grile Konrad (Maribor Matica) 110.1; 2. Pristou Janez (Jesenice) 104.7; 3. Primožič Tošo (Maribor Matica) 99.8; 4. Forte Miroslav (Ljubljanski Sokol) 97; 5. Zupančič Neli (Ljubljanski Sokol) 93.1; 6. Gregorka Boris (Ljubljanski Sokol) 91.5; 7. Vadnov Jože (Ljubljanski Sokol) 88.6; 8. Budja Juraj (Beograd) 87.3; 9. Skrbinšek Marjan (Ljubljanski Sokol) 86.5; 10. Wildmann Oti (Ljubljanski Sokol) 86; 11. Strgar Miloš (Beograd) 83.9; 12. Malnarič Janez (Ljubljanski Sokol) 82.8.

Po tekmi se je vodnik tekme dr. Murnik iskreno zahvalil tekmovalcem za tekmovalje ter pozval tekmovalce na vztrajanje. Naposled moramo omeniti da je ta-

lentirani 21-letni Merzlikin Dimitrije, ki je pri prostih vajah in na drogu dosegel izredno lepe uspehe, moral zaradi poškodbe na roki od tekme odstopiti, vendar pa bo prišel v poštev kot kandidat za skupno vežbanje v Ljubljani. Tudi pri ostalih tekmovalcih bi bili uspehi še boljši, da jih niso ovirale poškodbe, zlasti na rokah (potrgani žulji). Vsekakor pa smo lahko z doseženimi uspehi zadovoljni, saj je začetek pokazal, da so tekmovalci že v formi in da imamo izvrsten material.

Za šalu

Razlog. »Pošto ste tužioca uvredili te mu bacili u lice sve psovke kojih ste se mogli setiti, vi ste mu udarili i jedan šamar! Zašto ste to učinili?« — »Jer je čovek prilično nagluh, gospodine suče!«

Nema mu pomoći. Jovo biva svaki dan deblji te mora radi toga svako jutro jedan sat da jaše. Nakon dve nedelje pitaju ga, da li je već smršavio. »Jeste, petnaest kilograma...« — »Sjajno!« — »Da, za petnaest je kilograma smršavio — konj.«

Bojažljiva. Jedna dama hoće da pošalje vazduhoplovnom poštom priličan sanduk te kaže kod predaje činovniku: »U sanduku je staklarija za moju kćerku; molim vas, neka pazi pilot.« — »Pa to se razume...« — »Ne, to se ne razume, ja vas molim neka on leti oprezno, da se gdedog ne sudari.«

Zna on sebe. »Ja ću vam kazati, kakav ste vi čovek!« — »Kanite se toga, jer ću vas inače tužiti sudu za uvredu poštenja.«

Opresnost. »Zar ti, dedo, zbilja nemaš više zuba?« — »Nemam ih, na žalost.« — »Onda mi, molim te, podigni moje orahe!«

Dobar učenik. »Od koga si naučio onu ružnu reč, Ivane?« — »Od svetog Nikole, kad je kod nas u mojoj spavaćoj sobi pao preko stolice.«

Zašto. »Deder, kaži mi, Dubraviću, zašto imamo uši?« — »Da vidimo.« — »More, što buncaš?« — »Kako bismo inače mogli nositi naočari?«

Rešenja iz 3 broja »Sokolića«

Slogovni mozaik: Sarajevo, nedočitati, motati, voljno, zubara, trenju, i jednu, knjigu, promena. — Od 1 do 23: Nedovoljno je jednu knjigu samo pročitati, nju treba i razumeti.

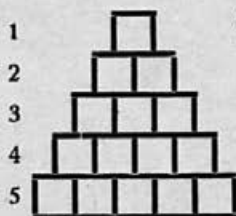
Rebus: Uskrs.

Zagonetna jednadžba: A = To; B² = Ma + Ma; C = Sar; D = Ik; X = T o m a M a s a r i k.

Križaljka »Sokol«: V o d o r a v n o : 1) Socijalizam, 9) Grb, 10) Karara, 11) Na, 13) Iler, 14) Maskiran, 16) Om, 17) Kotor, 19) Ja, 20) Vo, 21) Banat, 22) Kir, 25) Ar, 26) Na, 27) Toler, 29) Kina, 32) Karavelov, 34) Mir, 35) Eden, 37) Vir, 39) Ilok, 41) Tu, 44) Ne, 45) As, 47) Svak, 49) Aja, 51) Is, 52) On, 53) Vo, 54) Amo, 55) Metan, 56) Re, 57) Eč, 58) Gas, 59) I. V., 60) Ar, 61) Na, 62) Oro, 63) Sid, 65) Aja, 66) Div, 67) Rab, 70) Čoha, 72) Rilo, 73) Gled, 75) Rt, 76) Cana, 77) Ibar, 79) Lika, 80) Ivana Kobilica, 88) Toma Masarik. — U s p r a v n o : 1) Sretan, 2) Obroak, 3) Aksakov, 4) Lak, 5) Iri, 6) Zar, 7) Ava, 8) Man, 9) Glob, 11) Novak, 12) Amorim, 13) Ik, 15) Aj, 18) Ra, 23) Ile, 24) Rele, 27) Ta, 28) Rodi, 30) Ni, 31) Ar, 33) Vels, 36) Nova godina, 37) Venera, 38) Ravena, 40) Kamarila, 41) Tamiš, 42) Ujević, 43) As, 44) Nora, 46) Soča, 48) Kosovo, 50) At, 51) In, 64) Do, 67) R. G., 68) Ali, 69) Bebit, 71) Ar, 72) Raka, 74) Đavo, 76) Cic, 78) Ram, 79) Lik, 81) Na, 82) Am, 83) Ka, 84) Os, 85) Ba, 86) Ir, 87) Li.

Zagonetna piramida

(Zlatko Veritas, Sarajevo)



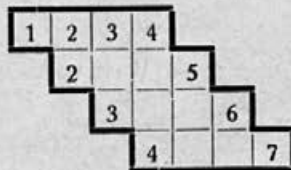
Slova: a, a, a, a, a, g, g, g, g, g, l, n, n, n, n — treba u gornju piramidu razmestiti, tako, da se dodavanjem uvek po jednog slova dobiju reči ovih značenja:

1) Vokal. — 2) Predlog. — 3) Neodeven. — 4) Sveta reka u Egiptu. — 5) Naš književnik i vrlo istaknuti sokolski brat.

Popunjalka

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

Uspravno i vodoravno: 1. pripadnik najveće slovenske organizacije. 2) vrsta pozorišnog prikaza. 3) dobro drvo za građu. 4) jedan plot u množini. 5) strana varoš



Vodoravno:

1) pripadnik naše organizacije. 2) prostrorija. 3) odstranjuje. 4) žensko ime.

Uspravno:

1) suglasnik. 2) ima svaki kotač. 3. zao udes — nesreća. 4) insekt. 5) muško ime. 6) mera za površinu. 7) samoglasnik.

Anagram

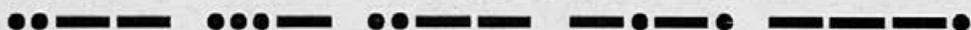
(Zlatko Veritas, Sarajevo)

Snažan kao div, silan kao gora,
Dobar kao ljubav, krasan kao raj;
Bistar kao suza, vedar kao zora
Jeste uvek junak taj.

Silan kao stena, krupan kao gora,
Velik kao Sfinga, sunčan kao maj;
Hitar kao Soko, težak kao mora
Jeste uvek gigant taj.

Morzeov telegram

(Zlatko Veritas, Sarajevo)



Rečima: APIS, ARKO, SOLO, TARA, VOJO — treba izmeniti poredak slova, da nastanu nove reči, imenice u nominativu jednine. Novodobivene reči treba zatim izvesnim redom upisati na gornje znakove Morzeove azbuke tako, da slova koja padaju na tačkice dadu ime i prezime čuvenog hrvatskog književnika („Čovečanstvo“).

Čarobni paralelogram



Od slogova: KA, PI, RA, RA, RA, RA, RI, RI, TET — treba u gornji paralelogram u vodoravnom i uspravnom smeru upisati reči ovh značenja:

1) Grad u Italiji. 2) Vrsta starinskih mačeva. 3) Retkost (strani izraz).

Zagonetni domino



Ove kamenčiće treba staviti u izvestan poredak tako, da slogovi na njima, čitani od leva na desno, daju poznatu sokolsku lozinku (Fignerove reči).

Rebus

(Zlatko Veritas, Sarajevo)

A

N

Ovaj rebus, pravilno rešen, daje naslov poznatog romana E. Zole.

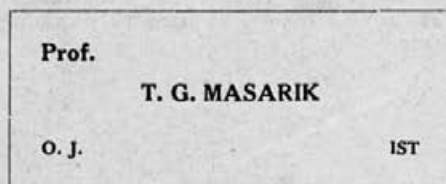
100 m²

100 m² M + =

100 m²

Jako teška zagonetna posetnica

(Zlatko Veritas, Sarajevo)



Na ostrvu Istu, sred našeg Jadrana, Ovaj mnoge lepe proveo je dane; Sedeći za strojem što matrice slaže, Stvarao je knjige mudre, odabrane.

Dragi naraštajci i naraštajke. — Kad sam nedavno pregledao jutarnju poštu, koja mi je tog dana stigla, našao sam i ovu čudnovatu posetnicu ispod koje je bio i ovaj priloženi stih. Mislio sam na prvi mah da me je to naš dragi čika Toma iz Češkoslovačke počastio svojim pozdravom u obliku posetnice, ali sam se strašno iznenadio. Kad sam, nakon boljeg razmatranja, konstatovao da se to neki zanatlija obesno našalio sa mnom, jer je od slova svog zvanja načinio gornju posetnicu. Šta bi vi rekli: Kakav je to zanatlija?